

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Marie Ouředníková

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta mezinárodních vztahů

Obor: Mezinárodní obchod

Visegrádská skupina

Bakalářská práce

Vypracovala: Marie Ouředníková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Vlasta Adámková, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Visegrádská skupina vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne

.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, paní
Ing. Vlastě Adámkové, CSc., za její trpělivost, ochotu, cenné rady a odborné vedení při
zpracovávání zadaného tématu.

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	3
ÚVOD.....	4
1. CHARAKTERISTIKA VISEGRÁDSKÉ SKUPINY	6
1.1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE.....	6
1.2 CÍLE.....	7
1.3 HISTORIE	11
1.3.1 Období 1991-1992.....	11
1.3.2 Období 1993-1998.....	12
1.3.3 Období 1998-2004.....	13
1.3.4 Období 2004-2008.....	14
2. CHARAKTERISTIKA ČLENSKÝCH STÁTŮ.....	16
2.1 ČESKÁ REPUBLIKA.....	16
2.1.1 Základní údaje	17
2.1.2 Ekonomický vývoj 1998–2007.....	17
2.1.3 Zahraniční obchod v roce 2007	18
2.2 MAĎARSKO	19
2.2.1 Základní údaje	20
2.2.2 Ekonomický vývoj 1998–2007.....	21
2.2.3 Zahraniční obchod v roce 2007	22
2.3 POLSKO	23
2.3.1 Základní údaje	24
2.3.2 Ekonomický vývoj 1998–2007.....	24
2.3.3 Zahraniční obchod v roce 2007	25
2.4 SLOVENSKO	26
2.4.1 Základní údaje	27
2.4.2 Ekonomický vývoj 1998–2007.....	27

2.4.3	Zahraniční obchod v roce 2007	28
3.	MEZINÁRODNÍ VISEGRÁDSKÝ FOND.....	30
3.1	ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA FONDU	30
3.1.1	Orgány fondu.....	30
3.1.2	Rozpočet fondu.....	31
3.2	PROGRAMY FONDU	31
3.2.1	Granty	32
3.2.2	Stipendia	34
3.2.3	Umělecké rezidence.....	35
3.2.4	Visegrad University Studies Grant.....	36
4.	ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ 2007/2008.....	37
4.1	PROGRAM PŘEDSEDNICTVÍ.....	37
4.2	PRŮBĚH PŘEDSEDNICTVÍ V ROCE 2007	40
	ZÁVĚR	44
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	47
	SEZNAM TABULEK.....	52

Seznam zkratek

CEFTA	Central European Free Trade Agreement Středoevropská dohoda o volném obchodu
EU	Evropská unie
EUR	měna Euro
GUAM	regionální uskupení Gruzie, Ukrajiny, Ázerbájdžánu a Moldavska
HDP	hrubý domácí produkt
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
ĽS-HZDS	Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko Lidová strana – Hnutí za demokratické Slovensko
MSZP	Magyar Szocialista Párt Maďarská socialistická strana
NATO	North Atlantic Treaty Organization Severoatlantická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
PO	Platforma Obywatelska Občanská platforma
PSL	Polskie Stronnictwo Ludowe Polská lidová strana
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SMER	SMER - sociálna demokracia SMER – sociální demokracie
SNS	Slovenská národná strana Slovenská národní strana
SZ	Strana zelených
SZDSZ	Szabad Demokraták Szövetsége Svaz svobodných demokratů
V4	Visegrádská skupina (Visegrádská čtyřka)
V4+	spolupráce zemí V4 se zeměmi střední a východní Evropy

Úvod

Visegrádská skupina je jedním z mezinárodních uskupení, která vznikla v Evropě v 90. letech jako reakce na rozpad tzv. východního bloku. Byla založena s cílem zachování vazeb mezi třemi významnými státy střední Evropy, a sice Československem, Maďarskem a Polskem. Tyto státy se během 90. let postupně přeorientovaly na spolupráci se zeměmi západní Evropy, ať už v souvislosti s přístupovým procesem do Evropské unie nebo v rámci svých obchodních kontaktů. Naopak vzájemné vztahy se zeměmi střední a východní Evropy velmi rychle upadaly. Visegrádská skupina se snažila a nadále snaží mezi svými členskými zeměmi tyto vztahy nejen udržet, ale naopak je rozšiřovat a přizpůsobovat nové mezinárodně-politické situaci v Evropě. Jako velmi výhodná se v tomto ohledu jeví geografická blízkost států a jejich podobná historická zkušenost.

Téma Visegrádské skupiny mě zaujalo hned z několika důvodů. Předně se velmi úzce dotýká České republiky, která je jedním z členů seskupení. Díky znalosti zdejšího prostředí a zkušenostem s vývojem v zemi v posledních letech jsem mohla lépe pochopit některé aspekty fungování Visegrádské skupiny. Neméně podstatný pro výběr tématu mé bakalářské práce byl můj obecný zájem o mezinárodní ekonomickou integraci a mezinárodní organizace. Důležitou roli sehrála také aktuálnost látky, neboť činnost Visegrádské skupiny se neustále vyvíjí a je možné pozorovat konkrétní projevy jejího působení.

Cílem této práce je popsat a zhodnotit dosavadní fungování Visegrádské skupiny s důrazem na druhou polovinu roku 2007, kdy Visegrádské skupině předsedala Česká republika. Naopak dosavadnímu průběhu roku 2008 se ve své práci příliš nevěnuji, protože informace o tomto období jsou zatím obtížně zjistitelné a k jejich hodnocení by byl třeba určitý časový odstup. Práce se snaží postihnout dvě dimenze působení Visegrádské skupiny. Přímý význam pro občany jednotlivých členských zemí má činnost Mezinárodního visegrádského fondu. Úroveň politické spolupráce dokumentuje rozbor průběhu výše zmíněného českého předsednictví. Pro získání konkrétnější představy o členských státech seskupení je v práci zařazena kapitola, která jednotlivé země stručně charakterizuje.

Úvodní kapitola se zabývá obecnou charakteristikou Visegrádské skupiny. V jejím rámci je dán do souvislostí vznik seskupení a popsány základní principy jeho

fungování. Stručně jsou nastíněny také vnější vztahy Visegrádské skupiny. Důležitou součástí je přehled cílů seskupení, které byly v průběhu jeho existence několikrát částečně pozměněny. Závěr kapitoly je věnován krátké historii Visegrádské skupiny, která je pomocí určitých mezníků vývoje rozdělena do čtyř etap.

Ve druhé kapitole jsou charakterizovány jednotlivé členské státy Visegrádské skupiny. U každé země je stručně popsán její historický vývoj a uvedeny současné geografické a demografické údaje. Ekonomický vývoj v posledním desetiletí je vyjádřen změnami tří základních makroekonomických ukazatelů, a to růstu reálného hrubého domácího produktu, míry inflace a míry nezaměstnanosti. Z oblasti zahraničního obchodu zemí v roce 2007 je uvedeno pět největších obchodních partnerů, podíly zboží vyváženého a dováženého z Evropské unie a ze států mimo ni a také celkový objem exportu a importu.

Třetí kapitola je věnována Mezinárodnímu visegrádskému fondu jako jediné instituci, která spadá pod Visegrádskou skupinu. Po úvodní stručné charakteristice fondu jsou podrobněji popsány jeho orgány a příjmy a výdaje jeho rozpočtu. Stěžejní část kapitoly se zabývá programy fondu. Zmíněny jsou podmínky, za kterých jsou finanční prostředky v rámci daného programu přidělovány, samotný proces posuzování žádostí uchazečů a na závěr je vždy zhodnoceno dosavadní fungování programu.

Tématem poslední kapitoly je české předsednictví Visegrádské skupiny, které probíhá od začátku července roku 2007 do konce června roku 2008. Nejprve jsou vyjmenovány priority obsažené v programu předsednictví a některé z nich jsou pak dále rozebrány. Následuje zhodnocení jejich naplňování v druhé polovině roku 2007 spojené s popisem důležitých událostí týkajících se zemí Visegrádské skupiny. Zvláštní pozornost je věnována zejména vstupu nových zemí do tzv. Schengenského prostoru a přípravě a podpisu tzv. Lisabonské smlouvy, která do budoucna změní některé principy fungování Evropské unie.

Při psaní bakalářské práce jsem využívala knižní a internetové zdroje. Z knih jsem se mi podařilo získat základní představu o smyslu a fungování Visegrádské skupiny. Konkrétní informace jsem kvůli zajištění jejich aktuálnosti hledala na internetu. Nejvíce jsem čerpala z oficiálních stránek Visegrádské skupiny www.visegradgroup.eu a Mezinárodního visegrádského fondu www.visegradfund.org. Údaje o vývoji ekonomik členských států a jejich zahraničním obchodě jsem získala z databáze Eurostatu www.epp.eurostat.ec.europa.eu.

1. Charakteristika Visegrádské skupiny

Visegrádská skupina neboli Visegrádská čtyřka (V4) je mezinárodní uskupení sdružující čtyři státy z oblasti střední Evropy – Českou republiku, Slovensko, Maďarsko a Polsko. Vznikla 15. února 1991 na setkání Václava Havla, prezidenta tehdejšího Československa, Lecha Wałęsy, prezidenta Polska, a Józsefa Antalla, premiéra Maďarska, v maďarském Visegrádu, kde byla podepsána Visegrádská deklarace. Zvolené místo schůzky mělo symbolizovat spolupráci těchto tří států v minulosti.

Roku 1335 se ve Visegrádu sešli český, polský a uherský král. Český panovník Jan Lucemburský se snažil o vylepšení mezinárodních vztahů v oblasti a zajištění větší bezpečnosti státu. Se svým synem, pozdějším českým králem a římským císařem Karlem IV., inicioval jednání, na němž byly přijaty spojenecké smlouvy. Byla uzavřena Smlouva o vzájemné pomoci, upravující vztah mezi Českým státem a Uhrami, a Smlouva o věčném míru, která založila spojenecké vazby našeho státu s Polskem. Tato spolupráce však byla v historii spíše ojedinělá a v dalších stoletích docházelo mezi těmito státy k častým rozepřím. Zmínila bych například konflikty mezi Českými zeměmi a Uhrami v rámci Habsburské monarchie nebo spory o české hranice s Polskem v oblasti Slezska.

Po druhé světové válce se všechny tři státy postupně staly součástí sovětského bloku a v souvislosti s tím také členy Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) a Varšavské smlouvy. Po rozpadu východního bloku obě tyto organizace zanikly a došlo ke zpřetrhání vazeb v oblasti střední a východní Evropy. Snaha o zachování spolupráce mezi Československem, Polskem a Maďarskem byla jedním z hlavních motivů pro vytvoření Visegrádské skupiny. Po rozdělení Československa na počátku roku 1993 se členy Visegrádské skupiny postupně staly oba nástupnické státy. Tím se zvýšil počet členů uskupení na čtyři.

1.1 Základní údaje

Visegrádská skupina od počátku funguje na mezivládním principu. Dochází k setkáním představitelů členských států na nejrůznějších úrovních, od prezidentů a premiérů, přes jednotlivé ministry až po členy nejrůznějších komisí a nevládních organizací. Tyto schůzky nejsou pravidelné, ale uskutečňují se v případě zájmu všech

stran o konzultování určitých problémů nebo o spolupráci v konkrétní oblasti. Jedinou pevně stanovenou událostí je každoroční setkání premiérů členských zemí na konci června. V jeho rámci dochází k předání předsednictví Visegrádské skupiny. Toto předsednictví je tedy jednoleté a země se v něm pravidelně střídají. Stát, který je v daném období v čele Visegrádské čtyřky, stanovuje priority její činnosti. V současné době je předsednickým státem Visegrádské skupiny Česká republika.

Visegrádská skupina nevytváří žádnou institucionální strukturu. Výjimkou je Mezinárodní visegrádský fond, který vznikl v roce 2000. Tento fond poskytuje granty nevládním subjektů v jednotlivých členských zemích. Cílem je podpora spolupráce v oblasti kultury, vědy a výzkumu, školství a dalších. Do fondu přispívají jednotlivé členské státy.

Důležitou součástí činnosti organizace tvoří spolupráce s okolními státy. Pokud se jednání Visegrádské skupiny zúčastní představitelé Slovinska nebo Rakouska, jde o setkání Regionálního partnerství. Například v prosinci 2007 se setkání premiérů v Ostravě zúčastnil i slovinský premiér Janez Janša. Hlavním důvodem jeho účasti bylo chystané slovinské předsednictví v Evropské unii. Slovinsko předsedá Evropské unii v první polovině roku 2008 jako první ze zemí, které vstoupily do Evropské unie (EU) v rámci tzv. východního rozšíření. Na počátku roku 2009 ho bude následovat Česká republika.

S dalšími zeměmi z oblasti střední a východní Evropy spolupracuje Visegrádská čtyřka pod označením V4+. Příkladem může být účast bulharského a rumunského ministra pro místní rozvoj na jednání v červnu 2007. Skupina se také snaží o kontakt s podobnými seskupeními států v rámci Evropské unie, jedná se o Benelux (Belgie, Nizozemsko a Lucembursko) a Severskou radu (Norsko, Švédsko, Finsko, Island, Dánsko a autonomní území Faerské ostrovy, Grónsko a Ålandy). Státy Visegrádské skupiny by se u nich mohly inspirovat při dalším rozvoji vzájemné spolupráce.

1.2 Cíle

Při svém vzniku si Visegrádská skupina stanovila určité cíle, jichž chtěla společným úsilím dosáhnout. Jednotlivé body se v minulosti dařilo více či méně naplňovat. Po vstupu členských zemí do Evropské unie v roce 2004 změnila Visegrádská skupina částečně své priority a přizpůsobila svou činnost vzniklému stavu.

Jde zejména o spolupráci v rámci institucí Evropské unie a prosazování společných zájmů.

Ve Visegrádské deklaraci z roku 1991 byly vyjmenovány cíle, jejichž dosažení bylo pro všechny členské země klíčové:

- obnovení státní suverenity, demokracie a svobody
- odstranění společenských, ekonomických a duchovních aspektů totalitního systému
- nastolení parlamentní demokracie, moderního právního státu a respektování lidských práv a svobod
- vytvoření tržní ekonomiky
- zapojení do evropského politického a ekonomického systému, systému bezpečnosti a legislativy¹

Uvedené body představují kroky, které bylo v souvislosti se změnou poměrů v Evropě po rozpadu sovětského bloku nutné provést, aby se jednotlivé země dokázaly adaptovat na novou mezinárodní situaci. Nejedná se tedy o žádné konkrétní cíle vzájemné spolupráce, ale spíše o popis směřování zemí. V další části deklarace se objevují i praktické postupy, které se členské země měly snažit uplatňovat:

- snaha o harmonizaci aktivit při vytváření spolupráce a těsnějších vazeb s evropskými institucemi
- pravidelné konzultace v otázkách bezpečnosti členských států
- zprostředkování vytváření vztahů mezi občany, institucemi, církvemi a společenskými organizacemi z jednotlivých zemí
- podpora volného pohybu pracovních sil a kapitálu prostřednictvím spolupráce na základě volného trhu
- rozvoj vzájemného obchodu se zbožím a službami
- zajištění podmínek pro spolupráci podniků a pohyb zahraničních investic
- rozvoj dopravní infrastruktury, koordinace rozvoje energetických systémů a telekomunikačních sítí
- spolupráce v oblasti ekologie

¹ Visegrad Group. *Deklarace o spolupráci České a Slovenské Federativní Republiky, Polské republiky a Maďarské republiky na cestě evropské integrace*. [on-line]. [cit. 2008-3-4]

<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=940&articleID=3940&ctag=articlelist&iid=1>

- vytvoření příznivých podmínek pro volný pohyb informací a svobodu tisku a kulturních hodnot
- zajišťování podmínek pro národnostní menšiny
- podpora spolupráce místních samosprávných orgánů zemí a navázání subregionálních kontaktů²

Tyto cíle vyústily ve tři oblasti směřování Visegrádské skupiny v 90. letech. První zahrnovala vzájemnou podporu při vstupu členských zemí do Evropské unie a do Severoatlantické aliance. Další body, týkající se ekonomické spolupráce, vedly k založení regionální ekonomické integrace. Tou se stala Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA), která byla podepsána v roce 1992 a svou činnost zahájila v roce 1994. Třetí oblast byla zajišťována konzultacemi představitelů států na nejrůznějších úrovních.

V roce 1999 podepsali premiéři členských zemí dokument Contents of Visegrad cooperation, který podrobněji specifikoval činnosti v jednotlivých oblastech spolupráce a snažil se cíle vytyčené v deklaraci z roku 1991 aplikovat na tehdejší situaci. Nově se v něm objevila koordinace boje proti ilegální migraci, pašování drog a zbraní, organizovanému zločinu a terorismu. Větší pozornost si vysloužila také spolupráce ve vzdělávání, kultuře a vědě a výzkumu.³

Po vstupu členských zemí Visegrádské skupiny do Evropské unie v roce 2004 byla řešena otázka dalšího fungování uskupení. Vyústěním bylo podepsání nové Visegrádské deklarace 12. května 2004 na jednání premiérů v Kroměříži. V deklaraci hodnotí dosavadní působení jako úspěšné a stanovuje nové cíle vzájemné spolupráce:

- společný postup v oblastech shodných zájmů států v rámci Evropské unie a NATO
- pokračování aktivit ve střední Evropě na bázi konkrétních projektů
- přispívání k plnění cílů Evropské unie
- pomoc státům usilujícím o vstup do Evropské unie

² Visegrad Group. *Deklarace o spolupráci České a Slovenské Federativní Republiky, Polské republiky a Maďarské republiky na cestě evropské integrace*. [on-line]. [cit. 2008-3-4]

<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=940&articleID=3940&ctag=articlelist&iid=1>

³ Visegrad Group. *Contents of Visegrad cooperation approved by the Prime Ministers' Summit Bratislava, 14th May, 1999*. [on-line]. [cit. 2008-3-5]

<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=941&articleID=3937&ctag=articlelist&iid=1>

- napomáhat uplatňování politiky Evropské unie vůči zemím východní a jihovýchodní Evropy
- spolupracovat s ostatními státy, regionálními integracemi v Evropě a mezinárodními organizacemi⁴

Z původních priorit Visegrádské skupiny se zde už neobjevuje vzájemná podpora při přístupových jednání do Evropské unie a Severoatlantické aliance ani ekonomická spolupráce. Vstupu do EU a NATO se podařilo dosáhnout a v souvislosti s tím také členské země Visegrádské čtyřky vystoupily z CEFTA a staly se součástí vnitřního trhu EU. CEFTA však fungovat nepřestala, protože již dříve přijala nové členy (Slovinsko, Rumunsko, Bulharsko a Chorvatsko) a v letech 2006 a 2007 se dále rozšířila (vstoupily Makedonie, Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Kosovo, Moldavsko a Srbsko). Nově se mezi cíle Visegrádské čtyřky objevila spolupráce v rámci Evropské unie. Země mohou při jejím uplatňování využít vzájemné kontakty, které se jim v minulosti podařilo navázat.

Konkrétní oblasti činnosti Visegrádské skupiny jsou uvedeny v dokumentu *Guidelines on the Future Areas of Visegrad Cooperation* přiloženém k deklaraci. Jednotlivé body byly shrnuty do následujících tematických celků:

- spolupráce v rámci Visegrádské skupiny (například oblast kultury, vzdělávání, životního prostředí, Schengenského prostoru nebo fungování Visegrádského fondu)
- společný postup v Evropské unii (jednání o tématech společného zájmu států, konzultace příprav vstupu do Eurozóny nebo snaha o bližší ekonomickou spolupráci v rámci jednotného vnitřního trhu)
- spolupráce s ostatními partnery (státy střední Evropy, státy ucházejícími se o vstup do EU a NATO, regionálními integracemi a dalšími zeměmi a mezinárodními organizacemi se zájmem o bližší vztahy)
- kooperace v rámci NATO a dalších mezinárodních organizací (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Organizace

⁴ Visegrad Group. *Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on Cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to the European union*. [on-line]. [cit. 2008-3-6]

<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=940&articleID=3939&ctag=articlelist&iid=1>

spojených národů, Rada Evropy, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a dalších)

- mechanismy spolupráce (vládní spolupráce, setkání prezidentů a kooperace na úrovni parlamentů členských zemí Visegrádské skupiny)⁵

Z nové deklarace je patrné, že se státům při zachování některých dřívějších priorit podařilo najít velké množství příležitostí pro další činnost Visegrádské skupiny. Zůstává však otázkou, do jaké míry se zemím podaří sjednotit postoje v jednotlivých oblastech, protože bez společných zájmů nemůže být působení uskupení efektivní.

1.3 Historie

Historie fungování Visegrádské skupiny lze rozdělit do čtyř etap. První můžeme datovat od vzniku seskupení 15. února 1991 do konce roku 1992. Tato fáze se vyznačovala navazováním vzájemných kontaktů a aktivní spoluprací jednotlivých zemí. Druhá etapa trvala od roku 1993 do roku 1998. V této době vztahy mezi zeměmi ochladly a jednotlivé státy se snažily spíše o prosazování svých vlastních zájmů. To byl zejména případ České republiky. Po roce 1998 se spolupráce opět oživila a přinesla i některé konkrétní výsledky. Poslední fáze trvá od vstupu zemí do Evropské unie v roce 2004 doposud.

1.3.1 Období 1991-1992

Vzniku Visegrádské skupiny předcházely významné politické změny v oblasti střední Evropy. V roce 1989 došlo k postupnému zhroucení totalitních systémů v Polsku, Maďarsku a Československu. Tím započal přechod těchto států k demokratické formě vlády a transformace centrálně plánovaného hospodářství na tržní. V lednu roku 1990 měl československý prezident Václav Havel projev v polském Sejmu, kde poprvé zdůraznil potřebu bližší spolupráce mezi těmito třemi státy. Na schůzce prezidentů, premiérů, ministrů zahraničních věcí a poslanců 9. dubna 1990 v Bratislavě bylo rozhodnuto o zahájení práce na společné politické deklaraci. Ta byla podepsána 15. února 1991 a tímto aktem došlo k založení Visegrádské skupiny.

⁵ Visegrad Group. *Guidelines on the Future Areas of Visegrad Cooperation*. [on-line]. [cit. 2008-3-6]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=941&articleID=3936&ctag=articlelist&iid=1>

V prvních dvou letech se spolupráce velmi dobře rozvíjela. Na setkání premiérů a ministrů zodpovědných za mezinárodní ekonomické vztahy v říjnu 1991 byly stanoveny hlavní oblasti rozšířené kooperace. V květnu 1992 se opět sešli ministerští předsedové a jako hlavní prioritu určili zvýšení společného úsilí při snaze o vstup do Evropské unie a do NATO. V červnu téhož roku se konaly v České a Slovenské Federativní Republice parlamentní volby. V České republice se stala vítězem konzervativní pravicová Občanská demokratická strana v čele s Václavem Klausem. Ve Slovenské republice zvítězilo Hnutí za demokratické Slovensko vedené Vladimírem Mečiarom. Klaus a Mečiar se posléze staly novými premiéry v obou zemích federace. V čele federální vlády stanul Jan Stráský. Od tohoto okamžiku začalo v Československu vše směřovat k rozpadu státu na dva státy nové.

1.3.2 Období 1993-1998

1.1.1993 došlo k rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky. Nástupnickým státem se stala Česká republika, která zůstala členem Visegrádské skupiny. Slovensko již v únoru vyjádřilo přání vstoupit do seskupení, ale oficiálně bylo přijato až 11. září 1995.

V následujících letech vazby mezi jednotlivými státy Visegrádské čtyřky spíše oslabovaly. Především česká vláda preferovala spolupráci v rámci Středoevropské dohody o volném obchodu. Upřednostňovala tedy čistě ekonomickou formu kooperace. Také se zhoršil vztah mezi Maďarskem a Slovenskem kvůli sporům o výstavbu přehrady na Dunaji. Slovensko navíc za vlády Vladimíra Mečiara nebylo v Evropě považováno za zcela demokratický stát. Z tohoto důvodu také nebylo 13.12.1997 na rozdíl od ostatních zemí Visegrádské skupiny přizváno Evropskou radou k zahájení přístupových jednání do Evropské unie.

Do roku 1998 se spolupráce omezila téměř výhradně na činnost na nižších úrovních. Došlo například k setkání ministrů zemědělství nebo obrany. Ale ani frekvence těchto schůzek nebyl příliš vysoká. V procesu přístupu do Evropské unie a do NATO postupovaly jednotlivé země samostatně. Výjimkou je setkání prezidentů, premiérů a ministrů zahraničních věcí s tehdejším americkým prezidentem Billem Clintonem v Praze v lednu roku 1994. Diskutován byl hlavně vstup zemí Visegrádské skupiny do NATO a americká podpora pro oblast střední Evropy. V roce 1997 a v první

polovině roku 1998 už spolupráce prakticky neprobíhala a k jejímu oživení došlo až po změně politických poměrů v České republice a na Slovensku.

1.3.3 Období 1998-2004

V červnu roku 1998 vyhrála předčasné parlamentní volby v České republice Česká strana sociálně demokratická, jejíž předseda Miloš Zeman se stal novým premiérem. V září se konaly volby také na Slovensku. V nich sice zvítězilo znovu Hnutí za demokratické Slovensko, ale ostatní strany vytvořily koalici a do čela vlády se dostal Mikuláš Dzurinda. Tímto se dramaticky změnil přístup obou zemí k Visegrádské skupině. 21. října se v Budapešti uskutečnilo setkání předsedů vlád České republiky, Maďarska a Polska. Zúčastněné strany na něm projevíly přání obnovit spolupráci v rámci Visegrádské čtyřky a navázat na úspěchy z počátku 90. let. Tím započala nová etapa v historii Visegrádské skupiny.

Prvním projevem obnovené činnosti byla podpora Slovenska při vstup do NATO. 12. března 1999 se členy Severoatlantické aliance staly Česká republika, Maďarsko a Polsko. Slovensko kvůli ne zcela demokratickému vývoji za předchozí vlády Vladimíra Mečiara přijato nebylo. Stejně tak stále neprobíhala přístupová jednání mezi ním a Evropskou unií. Na setkání premiérů a ministrů zahraničních věcí 14. května v Bratislavě byl dojednáán společný postup při jednání se zahraničními partnery. Česká republika, Maďarsko a Polsko se postavily za slovenskou integraci do západoevropských struktur a Slovensko se jako první stalo na rok předsednickou zemí Visegrádské skupiny. Na tomto jednání byl přijat dokument Contents of Visegrad cooperation, který doplnil původní Visegrádskou deklaraci.

Spolupráce se rozvíjela i v dalších oblastech. Na neformálním setkání premiérů 16. října 1999 byl dohodnut vznik Visegrádského fondu, který byl oficiálně založen 6. června 2000. Od roku 1999 se velmi zintenzivněly schůzky na úrovni jednotlivých ministerstev. Docházelo k častým jednáním ministerských předsedů a také prezidenti jednotlivých členských států se scházeli a vydávali prohlášení. Například v prosinci roku 1999 se uskutečnilo setkání prezidenta České republiky Václava Havla, Maďarska Arpáda Göncze, Polska Aleksandera Kwaśniewského a Slovenska Rudolfa Schustera. Při této příležitosti byla podepsána Tatranská deklarace, která zdůrazňovala důležitost spolupráce mezi jednotlivými státy.

Ani tomuto období se nevyhnuly menší konflikty mezi jednotlivými zeměmi. V roce 2002 se maďarský ministerský předseda Viktor Orbán vymezil proti Benešovým dekretům, které se mimo jiné týkají odsunu maďarského obyvatelstva z území Československa po druhé světové válce. Český a slovenský premiér se kvůli tomuto kroku odmítli zúčastnit plánovaného jednání v Maďarsku. Po dubnových maďarských parlamentních volbách a nástupu nového ministerského předsedy se situace uklidnila.

Členské státy Visegrádské skupiny úspěšně směřovaly ke vstupu do Evropské unie. Slovensko bylo k přístupovým jednáním přizváno 19. prosince 1999, ale brzy se mu podařilo ostatní státy V4 v těchto jednáních dohnat. Členem NATO se stalo až v rámci další fáze jeho rozšíření 29. března 2004 spolu s Bulharskem, Estonskem, Litvou, Lotyšskem, Rumunskem a Slovinskem. 1. května 2004 vstoupily Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko do Evropské unie. Tímto krokem se částečně změnilo také fungování Visegrádské skupiny.

1.3.4 Období 2004-2008

Vstup všech členských zemí Visegrádské skupiny do Evropské unie nevyústil v zánik tohoto seskupení, ale naopak přinesl nové výzvy pro budoucí spolupráci. Z tohoto důvodu bylo třeba upravit cíle V4, čehož bylo dosaženo podepsáním nové Visegrádské deklarace (někdy též nazývané Kroměřížská deklarace) 12. května 2004 českým premiérem Vladimírem Špidlou, maďarským premiérem Péterem Medgyessym, polským premiérem Markem Belkou a slovenským premiérem Mikulášem Dzurindou v Kroměříži v České republice.

V následujících letech nadále probíhala setkání představitelů Visegrádské skupiny na nejrůznějších úrovních. Stále častěji byl k takovýmto jednáním přizván také zástupce nějakého třetího státu nebo dokonce zástupci několika států. V roce 2004 šlo například o schůzku ministrů financí V4, které se zúčastnil i americký ministr, roku 2005 byl k jednání ministerských předsedů přizván v červnu ukrajinský premiér a v prosinci britský premiér Tony Blair, v roce 2006 proběhlo několik setkání s představiteli Rumunska a Bulharska před vstupem těchto států do Evropské unie a v roce 2007 se uskutečnila například výše zmíněná schůzka premiérů Visegrádské skupiny s premiérem Slovinska.

Po uplynutí zbytku českého předsednictví Visegrádské skupiny, pokračujícího do konce června 2004, následovalo předsednictví polské, na něž navázaly Maďarsko,

Slovensko a v polovině roku 2007 znovu Česká republika. V průběhu tohoto období došlo ve všech členských zemí seskupení s výjimkou Maďarska ke změně vládnoucích politických stran, ale tato skutečnost se na intenzitě vzájemné spolupráce nijak významně neprojevila. Navíc se dále rozšiřovala činnost Mezinárodního visegrádského fondu, který se stal velmi významnou institucí, poskytující občanům ze států V4 ale i mimo ně finanční podporu.

2. Charakteristika členských států

Členskými zeměmi Visegrádské skupiny jsou Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko. Všechny tyto čtyři země leží v oblasti střední Evropy a spojuje je také podobný historický vývoj. V minulosti byla jejich suverenita potlačena v rámci větších státních celků a v druhé polovině 20. století se dostaly do sféry vlivu Sovětského svazu. Přesto se jednotlivé státy v mnoha ohledech odlišují, ať už jde o jejich velikost, ekonomickou vyspělost nebo přístup k otázkám, které se týkají Evropské unie.

2.1 Česká republika

Česká republika vznikla 1. ledna 1993 jako nástupnický stát Československa. To prošlo od svého vzniku v roce 1918, kdy došlo k rozpadu Rakouska-Uherska, poměrně komplikovaným vývojem. Tzv. první republika zanikla na konci září 1938 po podepsání tzv. Mnichovské dohody a postoupení částí československého území Německu, Maďarsku a Polsku. Od tohoto okamžiku mluvíme o tzv. druhé republice, jejíž krátká existence skončila 14. března 1939 odtržením Slovenska a okupací českého území německými vojsky. Došlo ke vzniku Protektorátu Čechy a Morava, který existoval až do osvobození spojeneckými vojsky v květnu 1945. V obnoveném Československu zpočátku fungovala demokratická forma vlády, ale po převratu v únoru 1948 se k moci dostala komunistická strana. Tímto se stát stal totalitním, což přetrvalo až do roku 1989, kdy došlo ke svržení režimu. S koncem roku 1992 pak došlo k rozdělení státu na Českou republiku a Slovensko.

Česká republika sousedí s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem. Z hlediska počtu obyvatel je druhou největší zemí Visegrádské skupiny, pokud ji budeme posuzovat podle rozlohy, pak je třetí. Je členem mnoha významných mezinárodních organizací, například Organizace spojených národů, Severoatlantické aliance, Rady Evropy, Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, Světové obchodní organizace, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj nebo Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Od voleb v roce 2006 v zemi vládne koalice Občanské demokratické strany (ODS), Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové (KDU-ČSL) a Strany zelených (SZ). V čele vlády stojí Mirek Topolánek z ODS a prezidentem je Václav Klaus.

2.1.1 Základní údaje⁶

rozloha:	78 864 km ²
počet obyvatel:	10,3 milionu
hustota zalidnění:	131 obyvatel na km ²
hlavní město:	Praha
další velká města:	Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc
míra urbanizace:	74 %
státní zřízení:	parlamentní republika
měna:	česká koruna
národnostní složení:	Češi (90,42 %), Moravané a Slezané (3,83 %), Slováci (1,89 %), Poláci (0,51 %), Němci (0,38 %), Romové (0,11 %)
náboženské složení:	římskokatolická církev (26,79 %), evangelická církev (1,15 %), československá husitská církev (0,97 %), ostatní (3,23 %), bez vyznání (59,04 %)
míra porodnosti:	10 ‰
míra úmrtnosti:	10 ‰
přirozený přírůstek:	0,0 %
plodnost:	1,3 dítěte na 1 ženu
kojenecká úmrtnost:	3,3 ‰
střední délka života:	muži 73 let, ženy 79 let

2.1.2 Ekonomický vývoj 1998–2007

Vývoj ekonomiky České republiky v posledním desetiletí lze charakterizovat prostřednictvím tří základních ukazatelů. Údaje o růstu reálného hrubého domácího produktu, míře inflace a míře nezaměstnanosti v letech 1998 až 2007 jsou uvedeny v tabulce 1.

⁶ Population Reference Bureau: *2007 World Population Data Sheet*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]

http://www.prb.org/pdf07/07WPDS_Eng.pdf

Visegrad Group. *Basic Facts about the Czech Republic*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]

<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=945>

Tabulka 1 Ekonomické ukazatele České republiky

ukazatel	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
růst HDP (%)	-0,8	1,3	3,6	2,5	1,9	3,6	4,5	6,4	6,4	5,8
inflace (%)	9,7	1,8	3,9	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3,0
nezaměstnanost (%)	6,4	8,6	8,7	8,0	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3

Zdroj: Eurostat: *Structural indicators*. [on-line]. [cit. 2008-4-8]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1133,47800773,1133_47803568&dad=portal&sc_hema=PORTAL

Reálný hrubý domácí produkt po celé sledované období rostl s výjimkou roku 1998, kdy došlo k jeho poklesu o 0,8 %. V letech 1999 a 2000 se tempo růstu HDP zvýšilo až na 3,6 %, ale v následujících letech se opět snížilo. Od roku 2002 rostl HDP stále rychleji, nejvíce v letech 2005 a 2006, a to o 6,4 %. V roce 2007 se růst mírně zbrzdil, přesto zůstal na velmi vysoké hodnotě 5,8 %. Míra inflace v daných letech zůstávala poměrně nízká. Tomuto hodnocení se opět vymyká rok 1998, ve kterém činila 9,7 %. Vyšší hodnoty dosáhla ještě v roce 2000, resp. 2001, a to 3,9 %, resp. 4,5 %. Naopak roku 2003 došlo k mírné deflaci. Míra nezaměstnanosti se většinou pohybovala okolo 8 %. Dva nejnižší údaje byly zaznamenány v letech ohraničujících sledované období, konkrétně 6,4 % v roce 1998 a 5,3 % v roce 2007.

2.1.3 Zahraniční obchod v roce 2007

Zahraniční obchod České republiky v roce 2007 popisují údaje obsažené v tabulce 2 a tabulce 3.

Tabulka 2 Vývoz České republiky v roce 2007 (mld. EUR)

pořadí	stát	export	podíl (%)
1	Německo	27,56	30,91 %
2	Slovensko	7,85	8,81 %
3	Polsko	5,37	6,02 %
4	Francie	4,78	5,36 %
5	Spojené království	4,46	5,01 %
EU		75,96	85,21 %
mimo EU		13,19	14,79 %
celkem		89,14	100,00 %

Zdroj: Eurostat: *External and intra-European Union trade - No. 4/2008*. [on-line]. [cit. 2008-4-10]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AR-08-004/EN/KS-AR-08-004-EN.PDF

V roce 2007 vyvezla Česká republika zboží v hodnotě 89,14 miliard EUR. Téměř třetina vývozu směřovala do Německa. Významný podíl na českém exportu mělo Slovensko (8,81 %), pětiprocentní hranici přesáhly ještě Polsko, Francie a Spojené království. Do států mimo Evropskou unii šlo jen necelých 15 % českého zboží.

Tabulka 3 Dovoz České republiky v roce 2007 (mld. EUR)

pořadí	stát	import	podíl (%)
1	Německo	27,50	31,97 %
2	Nizozemí	5,82	6,76 %
3	Slovensko	5,46	6,35 %
4	Polsko	5,40	6,27 %
5	Čína	4,34	5,04 %
EU		69,12	80,34 %
mimo EU		16,92	19,67 %
celkem		86,03	100,00 %

Zdroj: Eurostat: *External and intra-European Union trade* - No. 4/2008. [on-line]. [cit. 2008-4-10]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AR-08-004/EN/KS-AR-08-004-EN.PDF

Také u dovozu dominoval obchod s Německem, a to ještě vyšším podílem než u vývozu (31,97 %). Dalšími významnými evropskými obchodními partnery České republiky byly Nizozemí, Slovensko a Polsko. Ze zemí mimo Evropskou unii dovezla Česká republika zboží v hodnotě 16,92 miliard EUR, což představovalo 19,67 % celkového dovozu. Největším importérem z této oblasti byla Čína s podílem přesahujícím 5 %. Celkem objem importu v roce 2007 dosáhl 86,03 miliard EUR. Obchodní bilance České republiky skončila v daném roce přebytkem 3,11 miliard EUR.

2.2 Maďarsko

Maďarsko jako samostatný stát vzniklo v říjnu 1918 po rozpadu Rakouska-Uherska. Z původního Uherska novému státu připadla jen třetina území, zbytek získaly okolní státy. V březnu 1919 se v Maďarsku dostali k moci komunisté, kteří vytvořili tzv. Maďarskou republiku rad. Ta vydržela jen několik měsíců, než byla svržena intervencí československé a rumunské armády. Z Maďarska se stalo království a vládnoucí elity až do začátku druhé světové války usilovaly o rozšíření území státu do okolních oblastí s většinou maďarského obyvatelstva v rámci tzv. maďarského revizionizmu. Ve druhé světové válce stálo Maďarsko na straně Německa, a když se v jejím průběhu pokusilo vyjednat se západními spojenci separátní mír, bylo Němci

okupováno. Po osvobození se státní zřízení v zemi změnilo zpět na republiku, v níž se znovu prosadili k vládě komunisté. Maďarsko bylo prvním z tzv. sovětských satelitů, ve kterém proběhlo povstání proti vládnoucímu režimu. Tato vzpoura byla roku 1956 krvavě potlačena sovětskými tanky. V závěru 80. let se režim postupně zhroutil a na jaře 1990 se v zemi uskutečnily první demokratické volby. Od té doby je Maďarsko demokratickým státem a jeho hospodářství funguje na základě tržních principů.

Sousedními zeměmi Maďarska jsou Rakousko, Slovensko, Ukrajina, Rumunsko, Srbsko, Chorvatsko a Slovinsko. Ze zemí Visegrádské skupiny má druhou největší rozlohu a třetí nejvyšší počet obyvatel. Stejně jako Česká republika spadá pod velký počet mezinárodních organizací. Mezi nejvýznamnější patří Organizace spojených národů, Severoatlantická aliance, Mezinárodní měnový fond, Světová banka nebo Světová obchodní organizace. Vládu v zemi tvoří od roku 2006 koalice Maďarské socialistické strany (MSZP) a Svazu svobodných demokratů (SZDSZ). Premiérem je Ferenc Gyurcsány (MSZP) a prezidentský post zastává László Sólyom.

2.2.1 Základní údaje⁷

rozloha:	93 036 km ²
počet obyvatel:	10,1 milionu
hustota zalidnění:	108 obyvatel na km ²
hlavní město:	Budapešť
další velká města:	Debrecín (Debrecen), Miškovec (Miskolc), Segedín (Szeged), Pětikostelí (Pécs)
míra urbanizace:	65 %
státní zřízení:	parlamentní republika
měna:	forint
národnostní složení:	Maďaři (92,3 %), Němci (200 000–220 000), Slováci (100 000–110 000), Chorvaté (80 000– 90 000), Rumuni (25 000)

⁷ Population Reference Bureau: 2007 World Population Data Sheet. [on-line]. [cit. 2008-4-1]

http://www.prb.org/pdf07/07WPDS_Eng.pdf

Visegrad Group. Basic Facts about Hungary. [on-line]. [cit. 2008-4-1]

<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=946>

náboženské složení:	římskokatolická církev (51,9 %), kalvinistická církev (15,9 %), luteránská církev (3 %), ostatní (12,1 %), bez vyznání (14,5 %)
míra porodnosti:	10 ‰
míra úmrtnosti:	13 ‰
přirozený přírůstek:	-0,3 %
plodnost:	1,3 dítěte na 1 ženu
kojenecká úmrtnost:	5,7 ‰
střední délka života:	muži 69 let, ženy 77 let

2.2.2 Ekonomický vývoj 1998–2007

Data charakterizující vývoj maďarské ekonomiky z pohledu reálného hrubého produktu, míry inflace a míry nezaměstnanosti jsou zachycena v tabulce 4.

Tabulka 4 Ekonomické ukazatele Maďarska

ukazatel	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
růst HDP (%)	4,9	4,2	5,2	4,1	4,4	4,2	4,8	4,1	3,9	1,3
inflace (%)	14,2	10,0	10,0	9,1	5,2	4,7	6,8	3,5	4,0	7,9
nezaměstnanost (%)	8,4	6,9	6,4	5,7	5,8	5,9	6,1	7,2	7,5	7,4

Zdroj: Eurostat: *Structural indicators*. [on-line]. [cit. 2008-4-8]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1133,47800773,1133_47803568&_dad=portal&_sc_hema=PORTAL

Růst reálného hrubého domácího produktu se v letech 1998 až 2007 většinou pohyboval mezi 4 a 5 %. Tuto hranici překročil pouze v roce 2000, kdy dosáhl 5,2 %. Naopak v poslední době se snížil, a to na 3,9 % v roce 2006 a pouhých 1,3 % v roce následujícím. Míra inflace vykazovala od roku 1998 (14,2 %) až do roku 2005 (3,5 %) klesající trend. Výjimkou byl rok 2004, ve kterém činila 6,8 %. V roce 2006 došlo k jejímu nárůstu na 4,0 % a v roce 2007 na poměrně vysokých 7,9 %. Míra nezaměstnanosti v počátku sledovaného období klesala. Nejnižší hodnoty dosáhla v roce 2001 (5,7 %) a od té doby nepřetržitě roste. V letech 2006 a 2007 se ustálila na 7,5 %, resp. 7,4 %.

2.2.3 Zahraniční obchod v roce 2007

Teritoriální strukturu maďarského zahraničního obchodu popisuje tabulka 5 a tabulka 6.

Tabulka 5 Vývoz Maďarska v roce 2007 (mld. EUR)

pořadí	stát	export	podíl (%)
1	Německo	19,44	28,16 %
2	Itálie	3,85	5,57 %
3	Francie	3,22	4,66 %
4	Slovensko	3,20	4,63 %
5	Rumunsko	3,17	4,59 %
EU		54,33	78,70 %
mimo EU		14,71	21,30 %
celkem		69,04	100,00 %

Zdroj: Eurostat: *External and intra-European Union trade* - No. 4/2008. [on-line]. [cit. 2008-4-10]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AR-08-004/EN/KS-AR-08-004-EN.PDF

Maďarský vývoz činil v roce 2007 69,04 miliard EUR. První místo mezi cílovými zeměmi zaujalo Německo, do kterého bylo vyvezeno zboží v hodnotě 19,44 miliard EUR (28,16 % vývozu). Na dalších místech skončily Itálie, Francie, Slovensko a Rumunsko, jejichž podíl se pohyboval mezi 4 a 6 %. Do všech 27 zemí Evropské unie směřovalo 78,70 % exportu Maďarska.

Tabulka 6 Dovoz Maďarska v roce 2007 (mld. EUR)

pořadí	stát	import	podíl (%)
1	Německo	18,49	26,66 %
2	Čína	5,39	7,77 %
3	Rusko	4,79	6,90 %
4	Rakousko	4,20	6,05 %
5	Itálie	3,13	4,52 %
EU		48,07	69,32 %
mimo EU		21,28	30,68 %
celkem		69,35	100,00 %

Zdroj: Eurostat: *External and intra-European Union trade* - No. 4/2008. [on-line]. [cit. 2008-4-10]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AR-08-004/EN/KS-AR-08-004-EN.PDF

Dovoz Maďarska dosáhl roku 2007 hodnoty 69,35 miliard EUR. Největší část importu pocházela z Německa (26,66 %), druhým nejvýznamnějším dovozcem se stala Čína (7,7 %) a třetím Rusko (6,90 %). Tyto dvě země se podílely na téměř polovině

všech importů zboží do Maďarska ze států mimo Evropskou unii. V rámci EU dováželo Maďarsko nejvíce z již zmíněného Německa, za kterým následovaly Rakousko a Itálie. Celkový podíl států EU činil 69,32 %. Obchodní bilance Maďarska byla mírně schodková (310 milionů EUR).

2.3 Polsko

Samostatné Polsko vzniklo po první světové válce. Od tzv. trojího dělení Polska v druhé polovině 18. století připadaly jednotlivé části jeho území Rusku, Prusku a Rakousku. V roce 1918 bylo Polsko uznáno jako samostatný stát, což stvrdily smlouvy podepsané na mírové konferenci ve Versailles v roce 1919. V letech 1919 až 1921 se Polsko ubránilo pokusu Ruska o územní expanzi a podařilo se mu získat i části území Běloruska, Litvy a Ukrajiny. Mezi válkami v zemi vládl režim, který byl formálně demokratický, ale ve skutečnosti byla moc soustředěna v rukou vojenských elit. Po vypuknutí druhé světové války v roce 1939 si Polsko mezi sebe rozdělily Německo a Sovětský svaz. Na poválečné konferenci v Postupimi bylo následně dohodnuto posunutí jeho území směrem na západ. Bývalá východní část země připadla Sovětskému svazu, jako jedné z vítězných mocností druhé světové války. Polsko místo toho získalo kus německého území. Stejně jako v České republice a v Maďarsku tak i v Polsku se po válce etabloval komunistický režim a udržel se u moci po čtyři desetiletí. Jeho pád byl spojen s hnutím Solidarita, které zvítězilo v prvních demokratických volbách v roce 1989. Od počátku 90. let vládne v Polsku demokratický režim.

Polsko má společné hranice s Německem, Ruskem, Běloruskem, Ukrajinou, Slovenskem a Českou republikou. Je největším státem Visegrádské skupiny, a to jak z hlediska počtu obyvatel, tak podle rozlohy. Už před rokem 1989 bylo členem některých mezinárodních organizací a v průběhu 90. let vstoupilo do dalších. Jmenovat lze například Severoatlantickou alianci nebo Organizaci spojených národů a její odborné instituce Mezinárodní měnový fond a Světovou banku. V Polsku od roku 2007 vládne koalice složená z Občanské platformy (PO) a Polské lidové strany (PSL). Funkci předsedy vlády v současnosti zastává Donald Tusk (PO) a prezidentem je Lech Kaczyński.

2.3.1 Základní údaje⁸

rozloha:	312 685 km ²
počet obyvatel:	38,1 milionu
hustota zalidnění:	122 obyvatel na km ²
hlavní město:	Varšava
další velká města:	Łódž, Kraków, Vratislav (Wrocław), Poznań
míra urbanizace:	62 %
státní zřízení:	parlamentní republika
měna:	zloty
národnostní složení:	Poláci (97,8 %), Němci, Ukrajinci, Bělorusové,
náboženské složení:	římskokatolická církev (95 %), východní ortodoxní církev, řecká ortodoxní církev, protestantská církev, ostatní
míra porodnosti:	10 ‰
míra úmrtnosti:	10 ‰
přirozený přírůstek:	0,0 %
plodnost:	1,3 dítěte na 1 ženu
kojenecká úmrtnost:	6,0 ‰
střední délka života:	muži 71 let, ženy 79 let

2.3.2 Ekonomický vývoj 1998–2007

Údaje o změnách základních ekonomických ukazatelů popisujících stav polské ekonomiky v letech 1998 až 2007 jsou obsažena v tabulce 7.

Tabulka 7 Ekonomické ukazatele Polska

ukazatel	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
růst HDP (%)	5,0	4,5	4,3	1,2	1,4	3,9	5,3	3,6	6,2	6,5
inflace (%)	11,8	7,2	10,1	5,3	1,9	0,7	3,6	2,2	1,3	2,6
nezaměstnanost (%)	10,2	13,4	16,1	18,2	19,9	19,6	19,0	17,7	13,8	9,6

Zdroj: Eurostat: *Structural indicators*. [on-line]. [cit. 2008-4-8]

⁸ Population Reference Bureau: *2007 World Population Data Sheet*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]

http://www.prb.org/pdf07/07WPDS_Eng.pdf

Visegrad Group. *Basic Facts about Poland*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]

<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=947>

Růst reálného hrubého domácího produktu v Polsku nejprve zpomaloval, a to z 5,0 % v roce 1998 na pouhých 1,2 % v roce 2001. V tomto roce došlo ke zlomu a reálný HDP od té doby roste stále rychleji. Výjimkou je rok 2005, kdy činil nárůst 3,6 %. Roku 2007 tempo růstu dosáhlo vysoké hodnoty 6,5 %. Velmi zajímavý je vývoj míry inflace. V prvních třech sledovaných letech byla relativně vysoká (přes 7 %), ale během dalších tří let poklesla postupně až na velmi nízkých 0,7 %. Ve zbytku období mírně vzrostla, ale nikdy nepřesáhla 4 %. Velmi vysoké hodnoty vykazovala v daném období míra nezaměstnanosti. Od roku 1998 (10,2 %) do roku 2002 (19,9 %) se zvýšila téměř na dvojnásobek. Poté se začala postupně snižovat a v roce 2007 se poprvé dostala pod 10 % (9,6 %).

2.3.3 Zahraniční obchod v roce 2007

Data, která charakterizují obchod Polska s jednotlivými státy, znázorňují tabulka 8 a tabulka 9.

Tabulka 8 Vývoz Polska v roce 2007 (mld. EUR)

pořadí	stát	export	podíl (%)
1	Německo	26,21	25,88 %
2	Itálie	6,90	6,82 %
3	Francie	6,10	6,02 %
4	Spojené království	5,99	5,92 %
5	Česká republika	5,53	5,46 %
EU		79,67	78,66 %
mimo EU		21,61	21,34 %
celkem		101,28	100,00 %

Zdroj: Eurostat: *External and intra-European Union trade* - No. 4/2008. [on-line]. [cit. 2008-4-10]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AR-08-004/EN/KS-AR-08-004-EN.PDF

Největší část polského exportu směřovala v roce 2007 do Německa, za ním následovaly Itálie, Francie, Spojené království a Česká republika (5 až 7 %). Celkem Polsko do zemí Evropské unie vyvezlo zboží v hodnotě 79,67 miliard EUR, což představovalo 78,66 % polského exportu. Jeho celkový objem v daném roce činil 101,28 miliard EUR.

Tabulka 9 Dovoz Polska v roce 2007 (mld. EUR)

pořadí	stát	import	podíl (%)
1	Německo	34,26	28,86 %
2	Rusko	10,45	8,80 %
3	Itálie	7,67	6,46 %
4	Nizozemí	6,69	5,63 %
5	Francie	6,05	5,10 %
EU		86,41	72,79 %
mimo EU		32,29	27,20 %
celkem		118,70	100,00 %

Zdroj: Eurostat: *External and intra-European Union trade* - No. 4/2008. [on-line]. [cit. 2008-4-10]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AR-08-004/EN/KS-AR-08-004-EN.PDF

Dovoz Polska v roce 2007 dosáhl hodnoty 118,70 miliard EUR. Saldo obchodní bilance činilo -17,42 miliard EUR. Nejvíce zboží Polsko dovezlo z Německa, Ruska, Itálie, Nizozemí a Francie. Velká část importu pocházela ze zemí Evropské unie (72,79 %). Jen z Německa (28,86 %) bylo dovezeno více zboží než ze všech států mimo EU dohromady (27,20 %).

2.4 Slovensko

Slovensko vzniklo 1. ledna 1993 po rozdělení Československa na dva samostatné státy. Jeho předchozí vývoj je popsán v kapitole věnované České republice. Od svého vzniku se stejně jako ostatní členské země Visegrádské skupiny řídí demokratickými principy. Slovensko je ze zemí Visegrádské skupiny nejmenší. Sousedí s Českou republikou, Polskem, Ukrajinou, Maďarskem a Rakouskem. Je členem stejných významných mezinárodních organizací jako Česká republika, Maďarsko a Polsko, tedy například Organizace spojených národů, Světové obchodní organizace, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj nebo Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Členy současné slovenské vládní koalice jsou od roku 2006 SMER – sociální demokracie (SMER), Lidová strana – Hnutí za demokratické Slovensko (ĽS–HZDS) a Slovenská národná strana (SNS). V čele vlády stojí Robert Fico (SMER) a úřad prezidenta zastává Ivan Gašparovič.

2.4.1 Základní údaje⁹

rozloha:	49 035 km ²
počet obyvatel:	5,4 milionu
hustota zalidnění:	110 obyvatel na km ²
hlavní město:	Bratislava
další velká města:	Košice, Prešov, Nitra, Žilina
míra urbanizace:	56 %
státní zřízení:	parlamentní republika
měna:	slovenská koruna
národnostní složení:	Slováci (85,8 %), Maďaři (9,7 %), Romové (1,7 %), Češi (0,8 %)
náboženské složení:	římskokatolická církev (68,9 %), slovenská evangelická luteránská církev (6,9 %), řeckokatolická církev (4,1 %), kalvinistická církev (2 %), ortodoxní církev (0,94 %), bez vyznání (13,7 %)
míra porodnosti:	10 ‰
míra úmrtnosti:	10 ‰
přirozený přírůstek:	0,0 %
plodnost:	1,3 dítěte na 1 ženu
kojenecká úmrtnost:	6,8 ‰
střední délka života:	muži 70 let, ženy 78 let

2.4.2 Ekonomický vývoj 1998–2007

Změny ve fungování ekonomiky Slovenska v posledním desetiletí můžeme stejně jako u výše charakterizovaných států vyjádřit pomocí dat o růstu reálného hrubého domácího produktu, míře inflace a míře nezaměstnanosti. Tyto data zobrazuje tabulka 10.

⁹ Population Reference Bureau: 2007 World Population Data Sheet. [on-line]. [cit. 2008-4-1]

http://www.prb.org/pdf07/07WPDS_Eng.pdf

Visegrad Group. Basic Facts about Slovakia. [on-line]. [cit. 2008-4-1]

<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=948>

Tabulka 10 Ekonomické ukazatele Slovenska

ukazatel	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
růst HDP (%)	4,4	0,0	1,4	3,4	4,8	4,8	5,2	6,6	8,5	10,4
inflace (%)	6,7	10,4	12,2	7,2	3,5	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9
nezaměstnanost (%)	12,6	16,4	18,8	19,3	18,7	17,6	18,2	16,3	13,4	11,1

Zdroj: Eurostat: *Structural indicators*. [on-line]. [cit. 2008-4-8]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1133,47800773,1133_47803568&_dad=portal&_sc_hema=PORTAL

Reálný hrubý domácí produkt Slovenska se v převážné části sledovaného období vyvíjel velmi příznivě. Pouze roku 1999 se jeho růst zastavil, ale od té doby konstantně zrychluje. V posledních dvou letech dosáhl velmi vysokých hodnot, a to 8,5 % v roce 2006 a dokonce 10,4 % v roce 2007. Naopak u míry inflace je obtížné vypočítat nějaký jednoznačný trend. Nejvyšší byla v letech 1999 a 2000 (10,4 %, resp. 12,2 %), poté se i přes časté výkyvy postupně snižovala a v roce 2007 činila jen 1,9 %. Problémem Slovenska je vysoká míra nezaměstnanosti. Mezi lety 1998 a 2007 nikdy neklesla pod 10 % a vrcholu dosáhla v roce 2001 (19,3 %). Od roku 2004 se stále snižuje až na 11,1 % v roce 2007.

2.4.3 Zahraniční obchod v roce 2007

Teritoriální struktura vývozu Slovenska je popsána v tabulce 11, dovoz charakterizuje tabulka 12.

Tabulka 11 Vývoz Slovenska v roce 2007 (mld. EUR)

pořadí	stát	export	podíl (%)
1	Německo	9,16	21,59 %
2	Česká republika	5,35	12,62 %
3	Francie	2,83	6,68 %
4	Itálie	2,72	6,40 %
5	Polsko	2,65	6,24 %
EU		36,78	86,73 %
mimo EU		5,63	13,28 %
celkem		42,41	100,00 %

Zdroj: Eurostat: *External and intra-European Union trade - No. 4/2008*. [on-line]. [cit. 2008-4-10]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AR-08-004/EN/KS-AR-08-004-EN.PDF

V roce 2007 vyváželo Slovensko nejvíce do Německa (9,16 miliard EUR) a do České republiky (5,35 miliard EUR). Do těchto dvou zemí mířila více než třetina

slovenského exportu. Dalšími významnými cílovými zeměmi byly Francie, Itálie a Polsko. Společně s dalšími zeměmi Evropské unie byly tyto státy příjemci 86,73 % zboží vyvezeného Slovenskem. Celková hodnota exportu činila 42,41 miliard EUR.

Tabulka 12 Dovoz Slovenska v roce 2007 (mld. EUR)

pořadí	stát	import	podíl (%)
1	Německo	9,71	22,11 %
2	Česká republika	7,57	17,24 %
3	Rusko	4,01	9,14 %
4	Maďarsko	2,93	6,68 %
5	Rakousko	2,23	5,08 %
EU		32,57	74,20 %
mimo EU		11,33	25,80 %
celkem		43,90	100,00%

Zdroj: Eurostat: *External and intra-European Union trade* - No. 4/2008. [on-line]. [cit. 2008-4-10]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AR-08-004/EN/KS-AR-08-004-EN.PDF

Slovenský import měl v roce 2007 hodnotu 43,90 miliard EUR. Dovoz tedy v daném roce převýšil vývoz a schodek obchodní bilance dosáhl 1,49 miliard EUR. I v případě zboží směřujícího na Slovensko byly největšími obchodními partnery států Německo a Česká republika, následované s odstupem Ruskem, Maďarskem a Rakouskem. Import ze států mimo Evropskou unii tvořil více než čtvrtinu celkové hodnoty dovozu.

3. Mezinárodní visegrádský fond

Mezinárodní visegrádský fond je jedinou institucí Visegrádské skupiny. Byl založen 9.6.2000 ve Štíříně v České republice na setkání předsedů vlád České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Vznik společného fondu předpokládal už dokument Contents of Visegrad cooperation z roku 1999.

3.1 Základní charakteristika fondu

Sídlo Mezinárodního visegrádského fondu je na Slovensku v Bratislavě. V předsednictví se jednotlivé země střídají podle abecedního pořádku. Řídícími orgány jsou Konference ministrů zahraničních věcí a Rada velvyslanců, výkonný orgán představuje výkonný ředitel a jeho zástupce a administrativním orgánem je sekretariát. Cílem fondu je podpora projektů ve školství, kultuře, vědě a výzkumu, výměnných pobytech, cestovním ruchu a příhraniční spolupráci ve členských zemích. Jednotlivé země přispívají do fondu rovným dílem.

3.1.1 Orgány fondu

Nejvyšším orgánem Visegrádského fondu je Konference ministrů zahraničních věcí. Tvoří ji ministři zahraničních věcí zemí Visegrádské skupiny. K jejich setkání dochází minimálně jedenkrát za rok a probíhá při něm hodnocení uplynulého období a rozhodování o fungování fondu v období příštím. Mezi hlavní funkce Konference patří určování výše ročních příspěvků členských států a termínů jejich splatnosti. Ministři také schvalují pravidla pro fungování sekretariátu a strukturu rozpočtu. Rozhodování a přijímání rezolucí probíhá jednomyslně.

Druhým řídícím orgánem je Rada velvyslanců. Skládá se z velvyslanců nebo chargé d'affaires členských států Visegrádské skupiny působících v zemi, která v daném období fondu předsedá. Schází se nejméně jednou za půl roku. Stará se o přípravu programů a dokumentů pro zasedání Konference ministrů zahraničních věcí a předkládá zprávy o fungování fondu v předchozím roce. Také musí schvalovat vybrané projekty.

Další orgán Mezinárodního visegrádského fondu představuje výkonný ředitel, který předsedá sekretariátu. Reprezentuje fond navenek a je jeho statutárním zástupcem. Jeho úkolem je realizace cílů fondu. Hodnotí všechny žadatele o finanční prostředky a nejlepší z nich předkládá ke schválení Radě velvyslanců. Tuto funkci v současnosti

zastává Maďar Kristóf Forrai. Zástupce výkonného ředitele je stejně jako jeho nadřízený zodpovědný za uskutečňování cílů fondu. V současné době na tomto postu působí Slovák Vladimír Halgaš. Funkční období výkonného ředitele i jeho zástupce je tříleté. Jmenování jsou Konferencí ministrů zahraničních věcí z kandidátů nominovaných jednotlivými členskými státy.

Vlastní informování veřejnosti o možnostech získávat prostředky z fondu, přijímání žádostí a jejich zpracovávání je úkolem sekretariátu. Má deset členů zodpovědných za různé oblasti. Stará se také o organizační zajištění zasedání Konference ministrů zahraničních věcí a Rady velvyslanců.

3.1.2 Rozpočet fondu

Příjmy rozpočtu Mezinárodního visegrádského fondu tvoří příspěvky členských států. Jejich výši a dobu splatnosti stanovuje Konference ministrů zahraničních věcí. Objem přerozdělených prostředků se od založení fondu výrazně zvýšil. V roce 2006 přispívaly jednotlivé státy 800 000 EUR, v letech 2007 a 2008 se příspěvek zvýšil na 1 250 000 EUR. Celkový rozpočet na rok 2008 zahrnující i nevyčerpané prostředky z loňského roku činí 5 789 650 EUR.

Více než polovina výdajů fondu roztríděných podle věcného hlediska směřovala v roce 2007 na granty. Čtvrtina prostředků šla na poskytovaná stipendia a zbytek financoval ostatní programy, fungování sekretariátu, public relations a další aktivity. Podíváme-li se na rozdělování financí podle toho, v které zemi podporované subjekty sídlí, pak je situace velmi vyrovnaná. Z celkově přidělených 4 016 517 EUR připadlo 904 862 EUR maďarským žadatelům, 861 150 EUR českým, 850 440 EUR slovenským a 836 905 EUR polským. Ze zemí, které nejsou členy fondu, šlo nejvíce peněz na Ukrajinu a to 354 500 EUR. Další menší částky směřovaly například do Běloruska, Ruska, Rakouska nebo Srbska.

3.2 Programy fondu

Hlavní činností Mezinárodního visegrádského fondu je poskytování finančních prostředků úspěšným žadatelům v rámci různých programů. Tyto programy se liší podle svého účelu, objemu finančních prostředků, které jejich prostřednictvím lze získat, a podle subjektů, které o tyto prostředky mohou žádat. Lze je rozdělit na poskytované granty, stipendia, umělecké rezidence a od roku 2008 nově také „Visegrad University

Studies Grant“. Zájemci o čerpání zdrojů z fondu podávají svoje žádosti elektronicky prostřednictvím oficiálních webových stránek instituce.

3.2.1 Granty

Granty poskytované Mezinárodním visegrádským fondem se dělí na malé granty, standardní granty a strategické granty. Malé granty jsou přidělovány projektům z nejrůznějších oblastí spadajících pod všeobecné priority fondu. V kulturní oblasti jde například o pořádání festivalů a vydávání publikací, ve sféře vzdělávání o semináře nebo letní školy, podporovány jsou vědecké konference a výzkumné projekty, sportovní, vzdělávací a kulturní události pro děti a mládež a mnohé další. Maximální výše grantu na jeden projekt může činit 4000 EUR a smí dosahovat nejvýše 50 % celkových nákladů projektu. Ze zdrojů fondu je možné krýt jen následující druhy nákladů:

- tisk, vydávání publikací a jejich distribuce
- pronájem prostor a s tím spojené technické náklady
- honoráře pro umělce
- ubytování a strava
- cestovní náklady
- honoráře pro experty
- překlady a tlumočení
- ceny a odměny
- kancelářské potřeby a propagační materiály
- public relations a reklama
- tvorba a aktualizace internetových stránek¹⁰

Termíny pro podávání žádostí jsou každoročně čtyři, a to 1. března, 1. června, 1. září a 1. prosince. Schvalovací proces trvá do 6 týdnů. Od roku 2002, kdy tento program vznikl, se počet žádostí o malé granty zdvojnásobil. V roce 2007 dosáhl počtu 443, z nichž 155 bylo schváleno a celkem bylo přiděleno 559 967 EUR. Pro rok 2008 činí plánované výdaje na tuto oblast 512 000 EUR.

Standardní granty se od malých liší zejména objemem poskytovaných finančních prostředků. Jedná se o částky přesahující 4000 EUR, ale opět se smí jednat maximálně o

¹⁰ International Visegrad Fund. *Malé granty – základní informace*. [on-line]. [cit. 2008-3-20]

http://www.visegradfund.org/small_basicCZ.html

50 % vynaložených nákladů. Rozpočet financování je sestavován na 12 měsíců (na rozdíl od 6 měsíců u malých grantů). Zaměření projektů ucházejících se o tento grant může být stejné jako u malých. Žádosti lze podávat pouze ke dvěma datům v roce, 15. březnu a 15. září. Schvalování si může vyžádat až 8 týdnů. Tento program funguje už od počátku existence fondu, tzn. od roku 2000, kdy se tímto způsobem snažilo získat finanční prostředky 236 zájemců. V roce 2007 bylo zaregistrováno již 539 projektů a 248 jich bylo úspěšných.. Celková suma standardních grantů dosáhla 2 146 200 EUR. Pro rok 2008 se počítá s 2 200 000 EUR.

Pokud se zaměříme na konkrétní oblasti, na které jsou malé a standardní granty udělovány, potom jednoznačně převládá oblast kultury. Z celkový 403 grantů za rok 2007 jich do této sféry putovalo 206, tj. více než polovina. Na druhém místě jsou granty podporující vědecké a výzkumné projekty (69) a dále vzdělávání (62), výměnné pobyty pro mladé (36), příhraniční spolupráci (16) a turistický ruch (14).

Specifickým druhem grantů jsou strategické granty. Jsou určeny na podporu dlouhodobých strategických projektů, které musí spadat pod nějakou z priorit, které pro každý rok stanovuje Konference ministrů zahraničních věcí. V roce 2008 se jedná o tyto čtyři body:

- vytváření příznivějších podmínek pro vědecký výzkum
- evropský integrační proces: Sdílení “visegrádského know-how” se sousedními regiony
- dobré vládnutí (Good Governance) ve veřejném sektoru
- propagace V4: Moderní přístupy k rozšiřování povědomí o visegrádské spolupráci¹¹

Takovéto granty mohou být přiděleny pouze, pokud se na realizaci projektu podílejí subjekty ze všech členských zemí fondu. Výjimkou je situace, kdy žadatel o finanční podporu sídlí mimo Visegrádskou čtyřku, ale daný projekt se jí tématicky dotýká. Maximální výše grantu není stanovena, ale většinou se pohybuje kolem 50 000 EUR a opět nesmí přesáhnout 50 % nákladů projektu. Finanční rozpočet se sestavuje až na 3 roky. Pro rok 2008 byly stanoveny jako termíny podávání žádostí 15. únor a 15. květen. Doba schvalování by neměla přesáhnout 10 týdnů. Strategické granty jsou

¹¹ International Visegrad Fund. *Základní informace pro žadatele o Strategické granty – 2008*. [on-line]. [cit. 2008-3-20]

http://www.visegradfund.org/download/basic_strategic_CZ_2008.doc

udělovány od roku 2005, kdy z 8 žadatelů uspěli 2. V roce 2006 byly vybrány 4 projekty z 11 a v roce 2007 pouze 3 ze 14. Celková přidělená suma v tomto roce dosáhla 149 350 EUR, rozpočet pro rok 2008 počítá s 400 000 EUR.

3.2.2 Stipendia

Dalším programem fondu jsou poskytovaná stipendia. Smyslem jejich udělování je podpoření mobility studentů a vědců mezi zeměmi v regionu střední a východní Evropy. Jedná se o finanční podporu studentů a vědců pocházejících ze zemí Visegrádské skupiny nebo v těchto zemích studujících. O tato stipendia mohou žádat studenti magisterského nebo doktorského či jiného postgraduálního studijního programu. Nejčastěji jsou udělována na 10 měsíců (2 semestry) nebo na 5 měsíců (1 semestr), nejdéle však na 20 měsíců (4 semestry).

Každý uchazeč smí pro daný rok podat pouze jednu žádost. Učiní tak prostřednictvím webových stránek fondu a doručení tištěné podoby žádosti sekretariátu. Nejzazším datem pro podání žádosti je každoročně 31. leden. Sekretariát Mezinárodního visegrádského fondu žádosti zaregistruje a překontroluje. Uchazeči, kteří jsou občany členských států Visegrádské skupiny, absolvují pohovor před komisí složenou z jednoho akademického pracovníka a jednoho zástupce ministerstva školství za každou členskou zemi fondu (celkem 8 lidí). Toto interview musí proběhnout do 30. dubna a koná se v zemi, jejímž je student občanem. Na jeho základě je s přihlédnutím k dalším kritériím sestaveno pořadí úspěšných uchazečů. Všechny výsledky shromáždí výkonný ředitel a následně předloží Radě velvyslanců ke schválení seznam doporučených příjemců stipendia. Finanční prostředky jsou přidělovány také s ohledem na jejich rovnoměrné rozdělení mezi jednotlivé země. Rada velvyslanců musí o uchazečích rozhodnout do 15. května a ti pak mohou ke studijnímu pobytu nastoupit nejdříve v září daného roku.

Rozlišují se čtyři druhy poskytovaných stipendií. Tzv. „Intra-Visegrad Scholarships“ jsou udělována studentům ze zemí Visegrádské skupiny, kteří chtějí studovat v jiné členské zemi tohoto seskupení. Studenti obdrží 2000 EUR na semestr a hostitelská univerzita dostane 1500 EUR. Druhým modelem jsou tzv. „Out-Going Scholarships“. O ně mohou opět žádat studenti z České republiky, Maďarska, Polska nebo Slovenska. Vztahují se na studijní pobyty na univerzitách v Albánii, Bělorusku, Bosně a Hercegovině, Černé Hoře, Chorvatsku, Makedonii, Moldavsku, Srbsku a na

Ukrajine. Finanční podpora u tohoto programu činí 2500 EUR pro studenta na semestr a 1500 EUR pro univerzitu, která dané studium poskytuje. Další možností jsou tzv. „In-Coming Scholarships“ pro studenty z Albánie, Běloruska, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Chorvatska, Makedonie, Moldavska, Ruska a Srbska, přicházející studovat do některé ze zemí Visegrádské skupiny. Výše stipendia je stejná jako u předchozího modelu. Poslední stipendijní program se nazývá „Scholarship Program for Ukrainian Students“. Jedná se o speciální program určený pro studenty z Ukrajiny.

Program stipendií funguje v rámci Mezinárodního visegrádského fondu od roku 2003. Za celou dobu jeho působení bylo dosud podáno 844 žádostí, z nichž 381 bylo úspěšných a celkem byly přiděleny 2 620 500 EUR. V roce 2007 tvořily prostředky poskytnuté na tuto oblast 25 % celkových výdajů fondu. Z 260 uchazečů jich uspělo 171 a dohromady získali 1 116 500 EUR. Nejvíce stipendií bylo v tomto roce přiděleno v rámci modelu „Scholarship Program for Ukrainian Students“, a to 73, následují „Intra-Visegrad Scholarships“ (57 stipendií), „In-Coming Scholarships“ (33 stipendií) a „Out-Going Scholarships“ (8 stipendií). V rozpočtu pro rok 2008 je na tento program vyčleněn 1 564 000 EUR.

3.2.3 Umělecké rezidence

Třetím programem Mezinárodního visegrádského fondu jsou umělecké rezidence. Poprvé byly přiděleny v roce 2006 pro projekty na rok 2007. Jejich účelem je podpora výměnných pobytů umělců ze zemí Visegrádské skupiny v jiné zemi tohoto seskupení. O finanční prostředky se mohou ucházet umělci z nejrůznějších oborů, například malířství, sochařství, fotografování, šperkařství, choreografie, keramiky nebo tance. Sami žadatelé si musí najít hostitelskou organizaci, u které chtějí působit, a ta musí s takovýmto projektem vyslovit souhlas.

Termín pro podávání žádostí o podporu v rámci programu uměleckých rezidencí je každoročně 10. září. Sekretariát všechny žádosti zaregistruje a překontroluje jejich formální správnost. Úkolem výkonného ředitele je ověření věcného souladu přihlášek s pravidly pro přidělování finančních prostředků. O jednotlivých uchazečích poté rozhoduje speciální komise, skládající se ze čtyř členů vybraných výkonným ředitelem fondu z kandidátů nominovaných jednotlivými členskými státy Visegrádské skupiny (každý stát musí navrhnout nejméně 5 nezávislých expertů z různých oblastí umění). Při sestavování seznamu úspěšných žadatelů je bráno v úvahu také to, zda jsou umělci

z České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska zastoupeni rovnoměrně. Tento seznam musí být schválen Radou velvyslanců, a to nejpozději 30. listopadu daného roku.

Umělci, kterým je v rámci tohoto programu finanční podpora přidělena, ji pobírají v následujícím roce po dobu tří měsíců. Každý měsíc obdrží 750 EUR a stejnou částku dostane i organizace, u které umělec pobývá. Pro rok 2007 bylo z 29 žadatelů 21 úspěšných a celkem jim bylo poskytnuto 94 500 EUR. Na rok 2008 se o finanční prostředky ucházelo 55 umělců, z nichž 24 uspělo a celková částka činila 108 000 EUR, což tvořilo 2 % veškerých výdajů fondu v roce 2007.

3.2.4 Visegrad University Studies Grant

„Visegrad University Studies Grant“ je nový program Mezinárodního visegrádského fondu. Byl schválen na zasedání Rady velvyslanců 26. října 2007. Jeho smyslem je podpora univerzitních kurzů a programů, které se týkají nějakého jevu spjatého s Visegrádskou skupinou. Slovo „Visegrad“ musí být uvedeno přímo v názvu daného kurzu nebo programu. O tento grant může žádat jakákoliv univerzita nebo vysoká škola z celého světa. Žádosti se podávají k 15. únoru a školy k nim musí přiložit připravenou osnovu kurzu nebo studijní plán programu.

Jednotlivé žádosti jsou opět shromážděny sekretariátem fondu a předány výkonnému řediteli, který vypracuje písemnou zprávu o vhodnosti každého uchazeče. Do čtrnácti dnů od ukončení přihlašování předloží Radě velvyslanců ke schválení seznam doporučených příjemců grantu. Finanční prostředky jsou dané škole nebo fakultě vyplaceny jednorázově. Kurz nebo program musí proběhnout nejpozději 24 měsíců od přidělení grantu a v jeho rámci musí každý semestr vystoupit alespoň dva hostující lektoři ze dvou různých členských zemí Visegrádské skupiny. V roce 2008 budou tyto granty přiděleny poprvé a z rozpočtu fondu by na ně mělo připadnout 100 000 EUR.

4. České předsednictví 2007/2008

V předsednictví Visegrádské skupiny se členské státy pravidelně po roce střídají. Tato funkce je vždy předána na setkání premiérů Visegrádské čtyřky v červnu daného roku. Předsedající stát vypracovává program, v němž jsou stanoveny priority seskupení pro odpovídající období.

18. června 2007 se v Bratislavě uskutečnil summit ministerských předsedů. Zúčastnili se ho Mirek Topolánek za Českou republiku, Ferenc Gyurcsány za Maďarsko, Jarosław Kaczyński za Polsko a Robert Fico za Slovensko. V rámci tohoto setkání bylo zhodnoceno končící slovenské předsednictví. Ve společném prohlášení se všechny strany shodly na tom, že se podařilo naplnit jeho hlavní priority. Poté byl představen program nadcházejícího českého předsednictví, který byl zástupci jednotlivých států schválen. Od 1. 7. 2007 se předsednictví Visegrádské skupiny ujala Česká republika.

4.1 Program předsednictví

České předsednictví Visegrádské skupiny plánuje navázat na předchozí předsednictví slovenské a jeho priority. Dále chce být v souladu s cíly souběžně probíhajícího portugalského a slovinského předsednictví Evropské unie. Bude se řídit oficiálními dokumenty Visegrádské skupiny, tj. Visegrádskou deklarací z roku 1991, Contents of Visegrad cooperation z roku 1999 a Kroměřížskou deklarací, podepsanou v roce 2004.

Jako priority českého předsednictví byly stanoveny následující body:

- další rozvíjení regionální spolupráce mezi zeměmi V4
- zpřehlednění a ustálení mechanismu vzájemné spolupráce zemí V4
- zvýšení efektivity spolupráce zemí V4 v rámci EU
- přiblížení EU občanům zemí V4
- otevřenost vůči spolupráci ve formátech V4+
- podpora a spolupráce s regiony sousedícími s regionem zemí V4
- podpora demokracie a dodržování lidských práv v celosvětovém měřítku
- další rozvoj komunikační a informační strategie Visegrádské skupiny

- spolupráce s občanskými iniciativami v zemích V4 a koordinace možností Mezinárodního visegrádského fondu s jejich aktivitami
- prohlubování spolupráce v oblasti sektorálních politik Visegrádské skupiny (v oblastech zahraniční politiky, vnitřní bezpečnosti, dopravy, kultury, průmyslu a obchodu, životního prostředí, vzdělávání, mládeže a tělovýchovy, financí, práce a sociálních věcí, regionální politiky, turismu, zemědělství a obrany)¹²

V další části programu jsou některé z těchto priorit podrobněji rozebrány.

Zpřehlednění a ustálení mechanismu vzájemné spolupráce zemí Visegrádské skupiny bylo vynuceno častými setkáními na různých úrovních. Proto má být vytvořen mechanismus pro organizaci vrcholných setkání představitelů členských států (případně také představitelů států přizvaných k jednání v rámci formátu V4+), spolupráce mezi jednotlivými ministerstvy i konzultací na pracovní úrovni. Jednání by měla probíhat před začátkem nebo po skončení nějaké mnohostranné akce (například summitu Evropské rady). Další opatření by měla směřovat ke zlepšení kontaktu mezi předsednickou zemí Visegrádské skupiny a koordinátorem jejích public relations nebo k podpoře jednoho členského státu ucházejícího se o určitý post v Evropské unii nebo jiné mezinárodní instituci ostatními státy.

V otázce spolupráce ve formátu V4+ má být upevněna dosavadní kooperace se státy Beneluxu, Severské rady, Pobaltí, Ukrajinou, Moldavskem a Japonskem a popřípadě navázány nové kontakty s dalšími státy sdružení GUAM (Ázerbájdžán, Gruzie, Moldavsko a Ukrajina) nebo Izraelem. Ve své snaze o rozvojovou pomoc okolním transformujícím se regionům by měla Visegrádská skupina usilovat o spolupráci s dalšími státy. Konkrétně má jít o zapojení Německa do podpory oblasti východní Evropy, Slovinska a Rakouska pro západní Balkán nebo Japonska pro státy jižního Kavkazu.

Všechny čtyři členské státy Visegrádské skupiny mají dlouhou zkušenost s potlačováním demokracie a nerespektováním lidských práv z období vlády komunistického režimu. Proto je jednou z priorit českého předsednictví spolupráce s dalšími zeměmi, mezinárodními organizacemi a nevládním sektorem při podpoře demokracie a

¹² Visegrad Group. *Program českého předsednictví Visegrádské skupiny (červen 2007 – červen 2008)*. [on-line]. [cit. 2008-3-27]

<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=942>

lidských práv ve světě. Má docházet ke konzultacím na expertní i politické úrovni a k pobízení projektů v této oblasti.

V rámci rozvoje komunikační a informační strategie Visegrádské skupiny by mělo dojít ke zlepšení povědomí o činnosti seskupení. K tomuto účelu budou sloužit zejména public relations a vnější komunikační politika. Důležité je také dosažení co možná nejefektivnější výměny informací mezi jednotlivými členskými státy Visegrádské čtyřky. V neposlední řadě bude české předsednictví usilovat o lepší prezentaci projektů podpořených Mezinárodním visegrádským fondem.

V oblasti zahraniční politiky je důležitým bodem otázka víz. Jednání s USA o dosažení bezvízového styku mají probíhat na platformě tzv. Koalice pro vízovou rovnost, jejímiž členy jsou Česká republika, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Slovensko. Zrušení víz při cestování do Kanady bude řešeno v rámci celé EU. Státy Visegrádské skupiny budou dále spolupracovat v problematice schengenské spolupráce, energetické bezpečnosti a dalších aktuálních otázkách.

V rámci vnitřní bezpečnosti zemí Visegrádské skupiny se má seskupení po dobu českého předsednictví zabývat schengenskou problematikou, azylovou a migrační problematikou, bezpečnostní problematikou, policejní spoluprací, požární a civilní ochranou a veřejnou správou. V otázce vstupu do schengenského prostoru jde o vnitřní připravenost států na tento krok a o odstranění kontrol na společných hranicích. V oblasti poskytování azylů by měl být řešen rozpor mezi přístupem nařízení Dublin II, přijatým Evropskou radou v roce 2003, a Evropskou úmluvou o lidských právech. Státy Visegrádské skupiny by měly spolupracovat v případě stížností odmítnutých žadatelů o azyl u Evropského soudu pro lidská práva. Potlačování nebezpečí radikalizace etnických a náboženských skupin a informační preventivní kampaně k obchodu s lidmi ve zdrojových zemích společných pro země Visegrádské skupiny jsou základní kroky, které by měly být provedeny v bezpečnostní problematice.

Další oblast, které se program českého předsednictví věnuje, je doprava. Řešena je zejména veřejná doprava, a to především železniční. Členské státy Visegrádské čtyřky by měly spolupracovat při rozvoji vysokorychlostní železnice a snažit se o propojování železničních sítí starých a nových zemí Evropské unie. Dále by měla být například diskutována otázka liberalizace železniční dopravy.

Důležité jsou také otázky týkající se financí. Hlavním bodem budou expertní konzultace týkající se revize rozpočtu Evropské unie. Rozpočet EU je sice sestavován každoročně, ale vždy v souladu s finančním rámcem pro určité delší období.

V současnosti běží finanční perspektiva pro léta 2007 až 2013. V období českého předsednictví Evropské unii v první polovině roku 2009 bude zřejmě otázka revize rozpočtu řešena, proto je pro Českou republiku výhodné předem zjistit postoje ostatních členských států Visegrádské skupiny. Mělo by docházet také k výměně informací o přípravách jednotlivých států na vstup do eurozóny (jejími členy jsou země, které používají jako měnu euro a vstoupily do třetí fáze Evropské měnové unie) nebo k jednáním o celních otázkách.

Mimo uvedené priority program českého předsednictví Visegrádské skupiny řeší i témata spjatá s Evropskou unií. Státy seskupení by měly konzultovat svoje stanoviska k reformnímu procesu EU. Také budou usilovat o další liberalizaci vnitřního trhu Evropské unie. Tato liberalizace se týká čtyř základních svobod, a to volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Pro státy Visegrádské čtyřky je zvláště významná oblast volného pohybu pracovních sil, ve které stále běží přechodná období uvalená starými členskými státy EU na nové členské státy. Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko budou společně usilovat o zrušení těchto přechodných období. Dalším bodem vyzdvihovaným v rámci českého předsednictví je například podpora vstupu nových států do Evropské unie.

Poslední věc, kterou se program českého předsednictví zabývá, jsou plánované schůzky představitelů členských zemí Visegrádské skupiny pro období od července 2007 do června 2008. Bylo naplánováno nejméně jedno setkání prezidentů, dvě setkání předsedů vlád (neformální setkání v prosinci 2007 a oficiální summit v červnu 2008), tři setkání ministrů zahraničních věcí a jedno setkání zástupců států zodpovědných za evropské záležitosti. Ministři z ostatních resortů se budou scházet podle toho, jak často budou potřebovat konzultovat nějaké konkrétní otázky. Také bude docházet k jednáním na různých nižších úrovních ministerstva zahraničí.

4.2 Průběh předsednictví v roce 2007

Za českého předsednictví se v druhé polovině roku 2007 uskutečnila tři významnější setkání představitelů Visegrádské skupiny. V září se sešli prezidenti v maďarském Keszthely, 25. října proběhla ve Štíříně v České republice schůzka ministrů zahraničních věcí, na kterou byl přizván také zástupce Moldavska, a ve dnech 9. a 10. prosince se konalo jednání ministerských předsedů v Ostravě, kterého se

zúčastnil také představitel Slovinska. Český, maďarský, polský a slovenský premiér se o čtyři dny později sešli i se svými protějšky ze zemí Beneluxu v Bruselu.

Významnou událostí byl vstup zemí Visegrádské skupiny do Schengenského prostoru. Schengenský prostor je spjatý s jednou ze čtyř základních svobod vnitřního trhu Evropské unie, a to s volným pohybem osob. Jeho název se odvozuje od Schengenské dohody, kterou v roce 1985 podepsaly Belgie, Francie, Lucembursko, Německo a Nizozemí. Tato dohoda se týkala zrušení kontrol na společných hranicích těchto zemí. V praxi začala být naplňována v roce 1995, kdy se členy nově vzniklého Schengenského prostoru staly i Portugalsko a Španělsko. Schengenská spolupráce byla později zahrnuta do Amsterdamské smlouvy, ratifikované v roce 1999, a od tohoto okamžiku musí nové členské státy Evropské unie do Schengenského prostoru po splnění stanovených podmínek vstoupit. Kvůli zrušení kontrol na vnitřních hranicích musely státy zintenzivnit spolupráci v jiných oblastech. Jedná se o ochranu vnějších hranic, policejní a justiční spolupráci (vzájemná výměna informací, sledování a pronásledování podezřelých osob, součinnost příslušných ministerstev, soudů a dalších orgánů, legislativní činnost), kooperaci ve vízových a konzulárních záležitostech, ochranu osobních údajů (přísná pravidla pro jejich předávání mezi jednotlivými státy) a zavedení Schengenského informačního systému (evropská policejní databáze, která slouží k pátrání po osobách a věcech). Smyslem těchto opatření je zabránění šíření kriminálních aktivit mezi jednotlivými státy.

Členské státy Visegrádské skupiny se na zapojení do schengenské spolupráce připravovaly od roku 2005. Po tuto dobu zároveň probíhal hodnotící proces ze strany Evropské unie, který posuzoval, do jaké míry dané státy splňují podmínky vstupu. 1. září 2007 jim byl umožněn přístup do Schengenského informačního systému a na podzim byl jejich vstup do Schengenského prostoru schválen Evropským parlamentem. Definitivní potvrzení přijetí znamenalo rozhodnutí Rady Evropské unie, tvořené ministry vnitra, z 6. prosince 2007. K 21. prosinci 2007 se novými členskými státy Schengenského prostoru staly země Visegrádské skupiny a zároveň s nimi také Estonsko, Lotyšsko, Litva, Malta a Slovinsko. Od tohoto okamžiku byly zrušeny kontroly na pozemních hranicích těchto států s dalšími státy Schengenského prostoru. Hranice je možné překračovat kdykoliv a kdekoliv a občané nemusí předkládat identifikační doklad. Prozatím zůstaly zachovány pouze hraniční kontroly na letištích při vnitřních letech v rámci Schengenského prostoru.

Tímto krokem se Schengenský prostor rozšířil na 24 států. Tvoří ho všechny státy Evropské unie s výjimkou Velké Británie, Irska, Kypru, Bulharska a Rumunska. Členy jsou také dvě další země Evropského hospodářského prostoru, a to Norsko a Island. Státy Visegrádské skupiny spravují nemalou část jeho vnější hranice, na které musejí probíhat důkladné kontroly osob. V případě České republiky jde pouze o mezinárodní letiště, Maďarsko sousedí s Chorvatskem, Srbskem, Rumunskem a Ukrajinou, Polsko s Ukrajinou, Běloruskem a Ruskem a Slovensko má společnou hranici s Ukrajinou. Proto na zemích Visegrádské skupiny leží velká odpovědnost za zachování bezpečnosti v Schengenském prostoru.

V první polovině českého předsednictví Visegrádské skupiny probíhala významná jednání týkající se budoucnosti Evropské unie. Po vstupu nových států do EU v roce 2004 bylo nutné pozměnit fungování tohoto mezinárodního integračního uskupení. Byla podepsána tzv. Smlouva o ústavě pro Evropu, která však nebyla ratifikována ve všech členských zemích EU (byla odmítnuta referendy v Nizozemsku a ve Francii v roce 2005 a další státy už poté v ratifikaci nepokračovaly). Jednání o novém dokumentu, který by upravil existující smlouvy, na nichž je EU založena, byla obnovena za německého předsednictví v první polovině roku 2007. Na summitu Evropské rady v červnu 2007 byla vypracováním textu nové smlouvy pověřena tzv. mezivládní konference, skládající se z vládních představitelů a právních expertů z jednotlivých členských států EU a také ze zástupců Evropského parlamentu. Významný podíl na těchto jednáních měly již také země Visegrádské skupiny, konzultace jejichž stanovisek je jednou z priorit českého předsednictví.

Práce na textu smlouvy probíhala za portugalského předsednictví od 23. července do 19. října, kdy byla na schůzce Evropské rady její podoba dokončena a 13. prosince byla nová smlouva podepsána v Lisabonu zástupci všech členských států Evropské unie. Podle místa podpisu byl tento dokument nazván Lisabonská smlouva. Po její ratifikaci dojde k pozměnění Smlouvy o Evropské unii, podepsané v roce 1993, a Smlouvy o založení Evropského společenství z roku 1957. Většina změn je shodná se změnami obsaženými již v odmítnuté Smlouvě o ústavě pro Evropu. V roce 2008 by měla ve všech státech EU proběhnout její ratifikace. Ze zemí Visegrádské skupiny byla smlouva schválena 17. 12. 2007 maďarským parlamentem, ostatní země plánují proces na rok 2008.

Další z priorit českého předsednictví, kterou se podařilo alespoň částečně naplnit, je zrušení přechodných období omezujících volný pohyb pracovních sil. Na

začátku českého předsednictví v polovině roku 2007 uplatňovalo nějakou formu přechodných opatření 10 států, a to Belgie, Dánsko, Francie, Lucembursko, Malta, Německo, Rakousko, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko. K 1. listopadu 2007 zrušilo veškerá přechodná opatření Lucembursko a Německo ke stejnému datu uvolnilo svůj pracovní trh pro určené profese a absolventy německých vysokých škol.

Mezi další úspěchy v realizaci priorit českého předsednictví můžeme zařadit rozšíření aktivit Mezinárodního visegrádského fondu o nový program „Visegrad University Studies Grant“ nebo společné prohlášení ministrů zahraničních věcí Visegrádské skupiny k událostem v Barmě, přijaté v říjnu 2007. Toto prohlášení odsoudilo brutální zakročení proti demonstrantům a vyzvalo barmské představitele k propuštění politických vězňů a zadržených osob. Dále požadovalo zahájení demokratizačního procesu a dialogu vládnoucích elit se všemi demokratickými silami v Barmě a podpořilo akce Organizace spojených národů v této otázce.

Závěr

V historii Visegrádské skupiny se střídala období větší či menší intenzity spolupráce, a to zejména v závislosti na politickém vývoji v členských zemích. Největší útlum činnosti nastal v letech 1993 až 1998, kdy v České republice a na Slovensku vládly strany, které nebyly příliš nakloněny mezinárodní kooperaci v oblasti střední Evropy. Teprve od roku 1998 se spolupráce začala znovu rozvíjet a bylo dosaženo prvních konkrétních úspěchů. Česká republika, Maďarsko a Polsko se po svém přijetí do Severoatlantické aliance postavily za odmítnuté Slovensko, které bylo následně úspěšné při dalším rozšiřování NATO. Roku 2000 byl založen Mezinárodní visegrádský fond, jehož význam od té doby neustále roste. Přesto nebyly vztahy mezi zeměmi nikdy zcela bezproblémové. Příkladem konfliktů jsou dlouhodobé spory mezi Maďarskem a Slovenskem. Se vstupem členských zemí Visegrádské skupiny do Evropské unie se novou oblastí činnosti seskupení stala vzájemná spolupráce v EU.

Státy Visegrádské skupiny jsou si v mnoha ohledech podobné. Příliš se neliší jejich demografické ukazatele ani jejich historický vývoj. V zahraničním obchodě jsou výrazně orientovány na ostatní státy Evropské unie, do nichž směřuje většina jejich exportu a odkud pochází převážná část dováženého zboží. Největším obchodním partnerem všech států je Německo, což je způsobeno jednak jeho geografickou polohou a dále velikostí jeho trhu. Poměrně malá část obchodu probíhá mezi členskými zeměmi Visegrádské skupiny navzájem, a to přesto, že spolu tyto státy sousedí a že byl tento obchod v 90. letech podpořen založením Středoevropské dohody o volném obchodu, která postupně odstraňovala tarifní překážky obchodu. Po vstupu do Evropské unie jsou země Visegrádské čtyřky součástí vnitřního trhu EU, čímž je jejich vzájemný obchod plně liberalizován.

Hlavní odlišnosti mezi státy lze pozorovat v jejich ekonomickém vývoji v posledním desetiletí. Pouze v Maďarsku se růstu reálného hrubého domácího produktu pohyboval konstantně okolo 4,5 % (s výjimkou roku 2007, kdy dosáhl pouhých 1,3 %). V Polsku nejprve zpomaloval a v druhé polovině období naopak zrychloval až na 6,5 % v roce 2007. V České republice a na Slovensku byl převažující trend neustálého zvyšování tempa růstu, ale zatímco v České republice došlo v roce 2007 po dlouhé době k zbrzdění růstu (z 6,4 % na 5,8 %), Slovensko v tomto roce dosáhlo rekordních 10,4 %, čímž se stalo nejrychleji rostoucí ekonomikou EU. Vyšší

míra inflace byla v daném období zaznamenávána v Maďarsku a na Slovensku, naopak v České republice a v Polsku z počátečních vysokých hodnot velmi rychle klesla na příznivých 1 až 4 %, na kterých se udržela až do nedávné doby. Nejnižší míru nezaměstnanosti vykazovalo konstantně Maďarsko, ale v letech 2006 a 2007 ho v tomto ukazateli předstihla Česká republika. Naopak problémy s nezaměstnaností mají dlouhodobě Polsko a Slovensko, v posledních letech se však situace i v těchto dvou zemích začíná zlepšovat.

Důkazem toho, že činnost Visegrádské skupiny neprobíhá pouze na vládní úrovni, ale že z ní mohou těžit i občané z jednotlivých členských zemí i ze zemí, se kterými Visegrádská skupina spolupracuje, je Mezinárodní visegrádský fond. Fond od svého založení neustále zvyšuje finanční prostředky, kterého jsou jeho prostřednictvím rozdělovány. Pro rok 2008 se členské státy zavázaly poskytnout v součtu 5 000 000 EUR. Zároveň se rozšiřují programy, v jejichž rámci lze o finanční podporu žádat. V roce 1999, kdy fond vznikl, fungoval pouze program poskytující standardní granty, v roce 2002 byly nově zavedeny malé granty, roku 2003 stipendia, 2005 strategické granty a 2006 umělecké rezidence. Poslední nový program, „Visegrad University Studies Grant“, byl vytvořen v roce 2007. Průběžně se zvyšuje také počet žadatelů a s tím i počet těch, kteří nakonec od fondu peněžní prostředky obdrží. Všechny informace, které jsou potřebné k podání žádosti, jsou v přehledné podobě dostupné na internetových stránkách fondu. V roce 2007 získalo určitou formu podpory od Mezinárodního visegrádského fondu celkem 598 subjektů a od počátku fungování fondu bylo přiděleno dohromady 18 579 248 EUR.

Současné směřování Visegrádské skupiny určuje Česká republika jako její předsednická země. Priority předsednictví se týkají jednak rozvíjení další spolupráce členských států Visegrádské skupiny mezi sebou, jednak navazování a upevňování vztahů uskupení s ostatními státy. Velká část priorit je spojena se spoluprací v Evropské unii. Pokud se zemím Visegrádské skupiny podaří zaujmout k určité otázce jednotné stanovisko, budou mít velmi dobrou pozici při vyjednávání v rámci celé EU. Všechny čtyři státy mají dohromady 58 hlasů z celkových 345 v Radě Evropské unie a 116 z 785 v Evropském parlamentu, i když v něm jednotliví poslanci hlasují spíše podle stranické příslušnosti než podle národních zájmů. Významným úspěchem českého předsednictví v roce 2007 byl vstup členských zemí Visegrádské skupiny do tzv. Schengenského prostoru a s tím související zrušení kontrol na jeho vnitřních hranicích. Důležité pro budoucnost je vyjednání a podepsání Lisabonské smlouvy, která mění některé principy

fungování Evropské unie. Je však obtížné posoudit, do jaké míry se při její tvorbě podařilo prosadit zájmy zemí Visegrádské skupiny.

Seznam použité literatury a zdrojů

Knihy a monografie

- [1] BÍČÍK, I. a kol. *Školní atlas dnešního světa*. 1. vyd. Praha: Terra, 2000. ISBN 80-902282-2-4.
- [2] JAGODZIŃSKI, A. *The Visegrad Group—A Central European Constellation*. 1. vyd. Bratislava: International Visegrad Fund, 2006. ISBN 80-969464-7-4.
- [3] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2006 do prosince 2006*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2007. ISBN 978-80-86345-58-1.
- [4] VYKOUKAL, J. a kol. *Visegrád: Možnosti a meze středoevropské spolupráce*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2003. ISBN 80-86569-34-9.
- [5] *Nové cesty středoevropského partnerství: záznam příspěvků přednesených na sérii 3 konferencí pořádaných Vzdělávacím střediskem na podporu demokracie a Mezinárodním visegrádským fondem*. 1. vyd. Praha: Vzdělávací středisko na podporu demokracie, 2003. ISBN 80-903122-2-5.

Internetové zdroje

- [6] Central Intelligence Agency. *The World Factbook: Czech Republic*. [on-line]. [cit. 2008-4-8]
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cz.html>
- [7] Central Intelligence Agency. *The World Factbook: Hungary*. [on-line]. [cit. 2008-4-8]
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/hu.html>
- [8] Central Intelligence Agency. *The World Factbook: Poland*. [on-line]. [cit. 2008-4-8]
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pl.html>

- [9] Central Intelligence Agency. *The World Factbook: Slovakia*. [on-line].
[cit. 2008-4-8]
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/lo.html>
- [10] Europa.eu. *Lisabonská smlouva*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]
http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm
- [11] Euroskop.cz. *Lisabonská smlouva*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]
<http://www.euroskop.cz/41912/clanek/lisabonska-smlouva/>
- [12] Euroskop.cz. *Vstup ČR do Schengenu*. [on-line]. [cit. 2008-3-31]
<http://www.euroskop.cz/47719/clanek/vstup-cr-do-schengenu/>
- [13] Eurostat. *External and intra-European Union trade - No. 4/2008*. [on-line].
[cit. 2008-4-10]
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AR-08-004/EN/KS-AR-08-004-EN.PDF
- [14] Eurostat. *Structural indicators*. [on-line]. [cit. 2008-4-8]
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1133,47800773,1133_47803568&_dad=portal&_schema=PORTAL
- [15] International Visegrad Fund. *About*. [on-line]. [cit. 2008-3-19]
http://www.visegradfund.org/about_us.html
- [16] International Visegrad Fund. *Agreement Concerning the Establishment of the International Visegrad Fund*. [on-line]. [cit. 2008-3-6]
<http://www.visegradfund.org/download/statute.pdf>
- [17] International Visegrad Fund. *Annual Report 2006*. [on-line]. [cit. 2008-3-19]
http://www.visegradfund.org/press/annual_report2006.pdf

- [18] International Visegrad Fund. *Annual Report 2007*. [on-line]. [cit. 2008-3-19]
http://www.visegradfund.org/press/annual_report2007.pdf
- [19] International Visegrad Fund. *Grants*. [on-line]. [cit. 2008-3-20]
<http://www.visegradfund.org/grants.html>
- [20] Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Přechodné období pro volný pohyb českých pracovníků*. [on-line]. [cit. 2008-3-28]
<http://www.mpsv.cz/cs/1282>
- [21] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Informace o Visegrádské skupině*. [on-line]. [cit. 2008-3-27]
<http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/default.asp?id=39624&ido=7600&idj=1&amb=1&type=print>
- [22] Novinky.cz. *Čeští diplomaté: Poláci v případě víz do USA zaspali*. [on-line]. [cit. 2008-3-28]
<http://www.novinky.cz/clanek/119932-cesti-diplomate-polaci-v-pripade-viz-do-usa-zaspali.html>
- [23] Population Reference Bureau. *2007 World Population Data Sheet*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]
http://www.prb.org/pdf07/07WPDS_Eng.pdf
- [24] Visegrad Group. *Basic Facts about Hungary*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=946>
- [25] Visegrad Group. *Basic Facts about Poland*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=947>
- [26] Visegrad Group. *Basic Facts about Slovakia*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=948>

- [27] Visegrad Group. *Basic Facts about the Czech Republic*. [on-line]. [cit. 2008-4-1]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=945>
- [28] Visegrad Group. *Contents of Visegrád cooperation approved by the Prime Ministers' Summit Bratislava, 14th May, 1999*. [on-line]. [cit. 2008-3-5]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=941&articleID=3937&ctag=articlelist&iid=1>
- [29] Visegrad Group. *Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on Cooperation of the Visegrád Group countries after their accession to the European union*. [on-line]. [cit. 2008-3-6]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=940&articleID=3939&ctag=articlelist&iid=1>
- [30] Visegrad Group. *Deklarace o spolupráci České a Slovenské Federativní Republiky, Polské republiky a Maďarské republiky na cestě evropské integrace*. [on-line]. [cit. 2008-3-4]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=940&articleID=3940&ctag=articlelist&iid=1>
- [31] Visegrad Group. *Guidelines on the Future Areas of Visegrad Cooperation*. [on-line]. [cit. 2008-3-6]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=941&articleID=3936&ctag=articlelist&iid=1>
- [32] Visegrad Group. *History of the Visegrad Group*. [on-line]. [cit. 2008-3-3]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=938>
- [33] Visegrad Group. *Mezinárodní visegrádský fond*. [on-line]. [cit. 2008-3-6]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=1023>

- [34] Visegrad Group. *Press Statement, V4 Prime Ministers Summit, Bratislava, 18 June 2007*. [on-line]. [cit. 2008-3-27]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=859&articleID=9618&ctag=articlelist&iid=1>
- [35] Visegrad Group. *Program českého předsednictví Visegrádské skupiny (červen 2007 – červen 2008)*. [on-line]. [cit. 2008-3-27]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=942>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Ekonomické ukazatele České republiky	18
Tabulka 2: Vývoz České republiky v roce 2007 (mld. EUR).....	18
Tabulka 3: Důvoz České republiky v roce 2007 (mld. EUR).....	19
Tabulka 4: Ekonomické ukazatele Maďarska.....	21
Tabulka 5: Vývoz Maďarska v roce 2007 (mld. EUR)	22
Tabulka 6: Důvoz Maďarska v roce 2007 (mld. EUR)	22
Tabulka 7: Ekonomické ukazatele Polska	24
Tabulka 8: Vývoz Polska v roce 2007 (mld. EUR)	25
Tabulka 9: Důvoz Polska v roce 2007 (mld. EUR)	26
Tabulka 10: Ekonomické ukazatele Slovenska	28
Tabulka 11: Vývoz Slovenska v roce 2007 (mld. EUR)	28
Tabulka 12: Důvoz Slovenska v roce 2007 (mld. EUR)	29